

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 62.

BROJ 1

JANUAR/FEBRUAR 2014.

MEĐUNARODNI DAN HOLOKAUSTA

Iz strane štampe

Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta ustanovile su Ujedinjene nacije 1. novembra 2005. godine, a u spomen na 27. januar 1945. godine kada su trupe Crvene armije oslobodile logor smrti "Aušvic-Birkenau". U Izraelu, a i među Jevrejima u dijaspori, posebno se obeležava Jom HaŠoa nizom prigodnih manifestacija.

SRBIJA

Dan sećanja u Srbiji obeležava se od 2006. godine nizom komemorativnih, kulturnih, obrazovnih i naučnih programa.

Predsednik Srbije Tomislav Nikolić predvodio je centralnu državnu komemorativnu ceremoniju, koja je održana kod Spomenika žrtvama genocida u Drugom svetskom ratu, koji se nalazi u okviru kompleksa nekadašnjeg koncentracionog logora na Starom sajmištu na Novom Beogradu. Predsednik Nikolić je uz pune vojne i državne počasti položio venac.

"Ponosni smo na našu antifašističku tradiciju i doprinos slamanju fašizma i nacizma u Drugom svetskom ratu i nećemo dopustiti reviziju istorije i relativizaciju ratnih zločina", rekao je Nikolić. nastavak str. 3

REČ UREDNIKA

PESAH

Piše M.Fogel

Približava se vreme praznika, onih veselih, ali i tužnih. Pesah spada u vesele praznike, iako znamo koliko se naš narod namučio dok je lutao pustinjom pre nego što je stigao u Obećanu zemlju. Sada smo svi veseli, valjda zato što smo gde jesmo. Jedino nisam siguran da li to važi i za bake i dede, koji moraju sledeće tri nedelje da preuzmu brigu o unucima – deca imaju školski, prolećni odmor, a roditelji su zaposleni. Šalim se, radujemo se unucima i jedva čekamo da dođu, valjda posle toga i nama sleduje neki odmor. Inače, bake i dede ne rade ništa, po ceo dan se izležavaju, naročito noću, bake uopšte ne kuvaju, u kući se gladuje, ne spremaju stan, pa za promenu nije loše da malo zavrnu rukave. Sad, ni to nije strašno što deda ne može da gleda vesti na televiziji, a šta pa ima novo da sazna, sve je isto, bar unuci mogu da gledaju crtaće do mile volje – interesantno, politika ih uopšte ne interesuje.

nastavak na str 3

Godina 62.

Broj 1 – januar/februar 2014.

Broj strana: 44

HOJ POB 2705

61026 Tel Aviv

Telefoni: 0503 556 841

0503 556 842

E-mail: hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel

e-mail:

milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane

Moše BenŠahar

bensha1@gmail.com

Članovi redakcije: Avraham Atijas,
Miriam Aviezer, Ivica Čerešnješ,
Višnja Kern i Dušan Mihalek

POZIV ČITAOCIMA

Više nisam siguran kada kažete da ste zadovoljni Mostom. Možda nam se javljate i hvalite nas samo reda radi?

Istina je da se mi trudimo, ali kao urednik, moram reći da saradnja nije obostrana. Uspeli smo da imamo stalne saradnike, ali to nije dovoljno. Baš vi se oglušujete o pozive na saradnju. Možda, ipak, ima nešto što biste želeli da podelite sa čitaocima Mosta, neka vest, neko sećanje iz dalje ili bliže prošlosti.

Neko mi je rekao da mu je nezgodno da piše, jer je prilično zaboravio jezik iz bivše Jugoslavije. Nemojte to da vas brine, sve će biti napisano onako kako treba!

Pišite, šaljite nam interesantne fotografije, za vas će uvek biti prostora u Mostu!

Urednik

JOM HAŠOA - ŠOREŠ

POZIVNICA

Ove godine ćemo se, kao i svake godine, sresti u šumi Šoreš da odamo poštu našim najmilijima, stradalim u Holokaustu za vreme Drugog svetskog rata. Ceremonija će biti održana 28. aprila 2014. godine sa početkom u 16 časova. U programu ceremonije, koji je osmisnila Miriam Aviezer, učestvovaće unuci koji će nam pričati o stradanju njihove rodbine za vreme Holokausta, zatim Sara Pećanac ispred Jad Vašema, Dina Katan Bencion, pesnik i prevodilac, Mia Mirković i Šlomo Štajn uz pratnju Rivke Tuksler Berković će nam otpevati nekoliko prigodnih pesama. Program će voditi Daniel Fogel.

Za prevoz su obezbeđeni autobusi – pogledajte red vožnje na ivritskoj strani Mosta.

PODSEĆANJE

Iz govora Olivere Ruth Mirković

Jevrejska katastrofa pod fašizmom ušla je u istoriju i zauzela mesto koje joj po svojoj tragičnoj veličini pripada.

Sveti Jevrejski kongres na svom prvom posleratnom zasedanju, doneo je odluku da se svake godine 27og Nisana, na dan ustanka u Varšavskom Getu, Spomen-Dan, u slavu žrtvama fašizma, za one koji su izgubili živote jer su bili Jevreji.

Za znane i neznane borce Varšavske epopeje, za znane i neznane, za mnogobrojne jevrejske heroje, borce za slobodu i ljudsko dostojanstvo.

Jom Šoa – Dan sećanja je postao svekoliki Jevrejski praznik.

Na ovaj dan Jevreji širom sveta, sa tugom i bolom ispunjavaju svoje misli i srca, sećajući se na uništene živote koji su u do sada najvećem i najbrutalnijem genocidu sveta, ubijeni u logorima smrti, ili pali sa oružjem u rukama. Samo u bivšoj Jugoslaviji stradalo je oko 55,000 Jevreja.

Jom HaŠoa usmeruje naše misli i osećanja na epopeju Varšavskog Geta Smrti.

Pre ustanka, Jevrejske Borbene Organizacije, poslala je jedno pismo Poljskoj Antifašističkoj Omladini: Mi borci Varšavskog Geta, već dve godine izolovani iza zidova koje je podigao okupator, pozdravljamo sa radošću svaku bratsku pomisao na borbu protiv Nemaca. Mi se stalno borimo. Nemac koji ulazi u geto zna da ga iza svakog zida, u svakom napuštenom stanu vreba metak jednog borca.

Za vreme teških Januarskih dana, kada su Nemci masovno ubijali nenaoružano stanovništvo na ulicama geta, noću smo crpeli nove snage za borbu, slušajući vesti o eksplozijama bombi na Varšavskim trgovima, o Jugoslovenskim partizanima koji se uspešno bore protiv Nemaca. Znali samo da nismo sami!

Odajući poštu herojima i žrtvama Varšavskog Geta, mi ujedno, odajemo poštu svim onim milionima heroja, koji su pali u teškoj i krvavoj istorijskoj etapi iza žica logora smrti.

REC UREDNIKA

nastavak sa 1. strane

Baka je navikla, pre spavanja, da obavezno pročita deo knjige svog omiljenog pisca, a i onih drugih, da bude u trendu. Dok su unuci kod nas ili baka čita deci bajke ili, što zavisi od starosti unuka, u koji razred idu, oni čitaju baki priče koje ona zna već napamet, jer ih je bar sto puta ispričala dok su bili mali.

Nema veze, zahvaljujući unucima izaći čemo iz kuće, što je veoma dobro za zdravlje, pogotovo kada trčimo za unucima da ne odlete pod neki auto ili da ne padnu sa divnih sprava za rekreaciju koje su postavljene u celom gradu.

Možemo da odemo i na more, to je doživljaj za decu; čak ne čekaju ni da se skinu, nego onako u patikama i odeći pravo u vodu. Ko bi imao srca da im uskrati takvo zadovoljstvo?!

Baku više ne boli glava, dedu ne bole leđa, svi uživamo. Samo neka su nam unuci živi i zdravi, a onda se i mi dobro osećamo.

HAG PESAH SAMEAH

MEĐUNARODNI DAN HOLOKAUSTA

nastavak sa 1. strane

Vence na spomenik položili su, pored Nikolića, i predstavnici Jevrejske opštine, Gradske uprave Beograda i udruženja koja podsećaju na stradanja u Drugom svetskom ratu, kao i ambasador Izraela u Srbiji Jozef Levi.

Levi je ocenio „da je moralna obaveza svih civilizovanih ljudi, bilo da su hrišćani, muslimani, Jevreji ili pripadnici neke druge veroispovesti, da se sećaju tog stravičnog i najtragičnijeg poglavља u istoriji čovečanstva, kada je na neverovatan način ubijeno na milione muškaraca, žena i dece“.

Novosadska Jevrejska opština obeležila je Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta komemoracijom i polaganjem venaca na spomenik palim žrtvama od 1941. do 1945. na Jevrejskom groblju u Novom Sadu.

BOSNA I HERCEGOVINA

U BiH je centralna komemoracija žrtvama Holokausta održana u zgradи Jevrejske opštine u Sarajevu, a Univerzitet u Sarajevu je tribinom i otvaranjem izložbe Od Bosne do Auschwitza obilježio ovaj važan datum.

Sarajevo - Međunarodni dan Holokausta, predsednik Jevrejski zajednice u BiH Jakob Finci podsetio je na istorijski događaj, oslobađanje zatočenih u logoru Aušvic i zamerio što danas dece u školama nemaju ni dva časa godišnje, koji bi bili posvećeni ovoj temi. Profesor dr Izmet Dizdarević govorio je sa psihološke strane, psihološki izvori sadržanih u fašizmu kao ideologiji i koja je proglašila postojanje više rase jeste zloupotreba psihologije. Elias Tauber je podsetio da je potrebno da izgradimo svest mlađih ljudi, da shvate kako moramo reagovati na strahote Holokausta. Govorio je i Bakir Izetbegović, član predsedništva BiH. Prisutni su bili i brojni članovi diplomatskog kora u BiH.

HRVATSKA

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović je u poruci u znak sjećanja na žrtve holokausta i zločina protiv čovječnosti, rekao: „Na današnji Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta i zločina protiv čovječnosti podsjećamo se strašnog zločina genocida nad židovskim narodom tijekom Drugog svjetskog rata. Sjećamo se i svih drugih žrtava genocida i zločin protiv čovječnosti. Nažalost, i u Hrvatskoj je tijekom Drugog svjetskog rata pronacistički ustaški režim provodio Holokaust i počinio brojne masovne zločine, ne samo protiv Židova, već i protiv Srba, Roma i drugih, uključivši i velik broj Hrvata koji se nisu slagali s politikom NDH-a. Antifašistički pokret u Hrvatskoj dao je nemjerljiv doprinos pobedi dobra nad zlom.

Povijest nas obvezuje da nikada ne zaboravimo strašne zločine s kojima se susrelo čovječanstvo, da mlade generacije učimo o povijesti, ali i o potrebi da se svi zajedno suprotstavimo politikama mržnje i netolerancije. Neka mir, sloboda i ludska prava budu temelji ljudske civilizacije!“

NASTAVLJEN SUKOB CRKVE I DRŽAVE U HRVATSKOJ

Hrvatski biskupi ignorisali su saborsko zasjedanje povodom Međunarodnog dana sjećanja na Holokaust, što je naišlo na oštru kritiku premijera Zorana Milanovića, koji je već duže vrijeđao u ozbilnjom sukobu sa Kapitolom.

Zagrebački „Jutarnji list“, međutim, konstatuje da sukob sa aktualnom vlašću ne može biti opravдан i dovoljno uvjerljiv razlog biskupske bojkota saborske sjednice povodom Dana sjećanja na Holokaust.

Stoga bi, smatra list, stvarni pozitivan i optimističniji razlog izostanka biskupa u Saboru mogao biti to što su biskupi odlučili, ne prvi put, da pokažu značajnu političku nespretnost, nedosta-

tak osjećanja za važne javne poruke, kao i nebrigu za posljedice svojih političkih postupaka. Jer, dodaje se, nedolazak biskupa na Dan sjećanja na Holokaust je bespogovorno politički postupak.

Drugi, negativniji i sumorniji odgovor bi mogao da bude da su biskupi svojom ignorisanjem zapravo želeli poluglasno da poruče da se ne slažu sa definicijom Holokausta ili barem sa prevladavajućom definicijom progona Jevreja i Srba u Hrvatskoj, navodi list u svom komentaru.

Ukazuje se da svaki pažljiviji pratilac hrvatske crkvene javnosti vrlo dobro zna da unutar katoličke hijerarhije, kao i među ljudima koji su joj bliski, postoji određeni broj uvjerenih revisionista, čija reinterpretacija Drugog svjetskog rata ide puno dalje od ustanovljavanja stvarnog broja jasenovačkih žrtava.

„Bilo bi, međutim, vrlo štetno ako bi ratni revisionizam prerastao u jednu od zvaničnih vrijednosti Katoličke crkve u Hrvatskoj. Kao što bi bilo vrlo, vrlo korisno, za dugoročnu klimu u društvu, da je neki od hrvatskih biskupa prekuće došao u Sabor”, konstatiše list.

Biskupi su se, naime, opravdali zauzetošću zbog održavanja sastanka Hrvatske biskupske konferencije, ali je to, smatra list, bilo krajnje neuvjerljivo i nespretno.

CRNA GORA

U Gimnaziji "Slobodan Škerović" u Podgorici obilježen je Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta.

Predsjednik Jevrejske zajednice u Crnoj Gori, Jaša Alfandari izjavio je da obilježavanje dana sjećanja na žrtve Holokausta nije znak da se svijet pokajao i da je postao bolji.

On je istakao da je, nažalost, svake godine sve manje svjedoka Holokausta. i da je naša dužnost da prenesemo znanje o najvećem zločinu u istoriji čovječanstva.

Potpredsjednik Saveza udruženja boraca NOR-a Ljubomir Sekulić je kazao da je danas dan koji ne smijemo zaboraviti. On je posebno naglasio kakvu je ulogu odigrao jevrejski narod u borbi protiv fašizma i istakao da je budućnost u rukama mladih. "Budućnost SUBNOR-a je u mladima, koji će nastaviti da njeguju prave vrijednosti - slobodu, pravdu i istinu", rekao je Sekulić.

BiH Udruženje za društvena istraživanja i komunikacije (UDIK) je ispred katedrale Srca Isusova u Sarajevu obilježilo Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta noseći transparente na kojima je pisalo "Nacionalizam ubija" na tri

službena jezika u BiH, te "Međunarodni dan Holokausta". Simboličnom šutnjom željeli su prolaznike da podsjetite na dešavanja iz Drugog svjetskog rata.

JAVNI ČAS

Pod pokroviteljstvom ministarstva prosvete Republike Srbije u muzičkoj školi „Stanković“, Beograd, održan je javni čas posvećen obeležavanju Međunarodnog dana sećanja na žrtve Holokausta pod nazivom „Da se nikad ne zaboravi“.

Direktor muzičke škole „Stanković“ g. Obrad Nedeljković pozdravio je goste i u kratkom izlaganju predstavio rad škole od osnivanja do današnjih dana.

Pored ministra prosvete i tehnološkog razvoja g. Tomislava Jovanovića bili su prisutni i ambasadori Amerike i Izraela, g. Michael D. Kirby i Yossef Levy, zatim ambasadorka u MIP Srbije gđa Slađana Prica i izaslanik nemačkog ambasadora. Među brojnim gostima bili su i visoki predstavnici jevrejske zajednice u Srbiji na čelu sa predsednikom SJOS Rubenom Fuksom.

Ministar prosvete g. Jovanović se zahvalio Nenadu Fogelu, koji mu je na ulazu poklonio knjigu Pravednici među narodima - Srbija, koja

ga je, kako sam kaže, podstakla da „govori iz glave“ umesto da pročita pripremljen tekst. Nakon pozdravnog govora gosti su imali priliku da vide šest filmova koje su učenici srednjih škola u Srbiji snimili o životu i stradanju Jevreja iz svojih gradova. Dvoje aktera snimljenih filmova bili su prisutni projekciji: Aleksandar Mošić i njegova supruga Sonja Lunginović Demajo. Program je završen nastupom hora SJPD koji su izveli dve kompozicije: Enoš i Hava nagila. Posle neuobičajeno dugog programa (preko dva i po sata) gostima je priređen mali koktel.

SEĆANJE UMETNIKA

Oni koji su preživeli Holokaust nikad neće zaboraviti strahote koje su prošli, nikad neće zaboraviti svoje najbliže, prijatelje, decu, one koji nisu imali sreće ili mogućnosti da izbegnu zlehdru sudbinu koja je zadesila 6 miliona Jevreja.

Svako na svoj način pamti i izražava bol, a naš vrhunski umetnik, svetskog glasa, **Dan Reisinger**, uspomenom pretočenom u umetničko delo podseća ceo svet na poniženja koja su prethodila najvećoj katastrofi jevrejskog naroda u dvadesetom veku. (M.F.)

MADE IN HUNGARY 1944

ANTI-SEMITIZAM

NORVEŠKA

SKEČ: JEVREJSKA KLAUZULA

Komični skeč emitovan je na NRK, norveškom državnom vlasništvu radio i televizije, koji je bio deo proslave povodom obeležavanja 200. godina donošenja Ustava. Klauzula zabrane Jevreje od ulaska u Norvešku bila je deo Ustava donetog u 1814. koji je važio do 1851. godine.

"To je šokantno i neprijatno da se stvori humor iz ove tačke, koji je TERAO Jevreje iz naše zemlje," rekao je Dagrun Eriksen, zamenik predsednika Demohrišćanske stranke. "Jevrejska klauzula je deo naše tamne istorije. Kao nacija moramo preuzeti odgovornost za ovo i ne praviti neozbiljne skečeve iz toga."

Šarlo Halvorsen, urednik NRK, rekao je da taj skeč treba da ismeva očeve koji su napisali jevrejsku klauzulu, a ne Jevreje.

FRANCUSKA

PARIZ – Nakon međunarodnog dana obeležavanja godišnjice Holokausta, oko 17.000 ljudi prošetalo je kroz širi centar glavnog grada Francuske noseći antisemitske transparente i uzvikujući „Jevreji, napolje iz Francuske“ i „Priča o gasnoj komori je s****e“.

U protestima je uhapšeno oko 250 ljudi, rekli su iz francuske policije za AFP, a 19 službenika bezbednosti je povređeno. Demonstranti se mogu videti kako salutiraju modifikovanim nacističkim pozdravom, budući da je u čitavoj EU ovaj čin inače kriminalizovan, mada neki salutiraju kao pravi nacisti.

Skorašnja anketa od strane Agencije za osnovna prava ljudi EU pokazala je da oko 40 odsto francuskih Jevreja strahuje da se javno deklariše na taj način.

ITALIJA

RITUALNO UBISTVO

Da li je moguće da se danas još uvek priča da Jevreji imaju verski obred koji sadrži ritualno ubistvo?

Dokazi za ovakve tvrdnje smeštaju se u daleku prošlost ili daleke krajeve zemljine kugle, na primer Sibir, tako da neupućeni ne

mogu ništa da provere osim da veruju na reč anti-semitama.

Profesor Ariel Toaff, Jevrejin iz Italije, zasniva svoju knjigu na ispovesti Jevreja na suđenju za praksu ritualnih ubistava, koja su praktikovana od 1100 do 1500. godine.

On piše da je nekoliko okrivljenih priznalo raspeće hrišćanske dece i da su zato pogubljeni.

Međutim, tvrdnje su osudili jevrejski lideri u Rimu. Njihova izjava glasi: "Nikada nije postojao u jevrejskoj tradiciji nikakav ritual koji uključuje ljudsku krv. To je nekorektno da koristite izjavu dobijenu pod torturom stotinama godina ranije i na njima graditi teorije kao original, jer su nenormalne".

Ako bi bilo tačno da su Jevreji ubijeni zato što su žrtvovali decu u obredne svrhe, onda je sigurno tačno i da su u to vreme postojale veštice koje su spaljivane na lomači. Istina je da su mnoge žene završile na lomači, ali ne i da su bile veštice. U stvari, ko zna, možda su se danas bolje sakrile da ih crkva ne otkrije?! Ipak, pre bi se reklo da je to bio još jedan od načina kojima je katolička crkva plašila svoje stado da bi ga držala pod svojom kontrolom i ubirala poreze (prim.ured.).

Anti-semitizam je slabost pojedinca i države da prizna sopstvene greške – urednik M.F.

Obratila nam se JULIJA KOŠ

Zagrebački Bet Israel moli sve prijatelje s područja bivše Jugoslavije (ali i šire regije) da skeniraju i pošalju nam skenove (ne originale na papiru) fotografija predaka i rođaka - tko što ima. Uz svaki sken treba samo kratak opis: ime i prezime, kada je osoba otprilike rođena, kako je živjela i umrla ako više nije živa. Želimo sada, u posljednji čas, arhivirati i sačuvati tu našu prošlost koja pomalo odlazi iz misli i sjećanja novih generacija. Potrebno je navesti i kontakt pošiljatelja, osobito da bi ga se moglo kontaktirati u smislu dozvole za objavljivanje fotografije, ako bi se primljene fotografije pokazale kao potrebne u nekoj od publikacija koje Bet Israel povremeno objavljuje. Molimo uz napomenu "ZA ARHIV" slati na adresu: ured@bet-israel.com

Srdačan pozdrav svima iz Ex-Yu u Izraelu

Ako se odlučite da podržite akciju Julije Koš, što vam preporučujemo, dodajte još jednu adresu preko koje će se dopuniti Arhiv Eventov iz Jerusalima – HOJ, e-mail hitahdut@gmail.com

ČLANOVI HOJ U HOLANDIJI

U okviru obeležavanja međunarodnog Dana Holokausta, 27. januara 2014, na preporuku Jad Vašema, tročlana delegacija iz Izraela, na poziv Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Hagu, bila je počasni gost gde su govorili o Pravednicima koji su za vreme Drugog svetskog rata spasavali Jevreje u bivšoj Jugoslaviji. Delegaciju je vodila Miriam Aviezer Steiner, dugogodišnji saradnik Jad Vašema, u kojoj su pored nje bili Dina Hen, preživela Holokaust i Milan Fogel, druga generacija, koji je govorio o spasavanju njegovog oca Danila, koji nažalost nije više među nama.

Ove godine je Međunarodni sud, poznatiji pod nazivom Haški tribunal, prvi put organizovao manifestaciju sećanja i odavanje pošte milionima Jevreja koji su stradali tokom Drugog svetskog rata.

Uvodno izlaganje podneo je Predsednik suda Teodor Meron, Jevrejin iz Poljske, koji je takođe jedan od preživelih Holokausta. Teodor Meron je istakao važnost sećanja na žrtve nacističkog progona sa nadom da se tako nešto više nikad ne ponovi.

Predsednik suda Teodor Meron

Kao što sam napred rekao, počasni gosti govornici, pričali su o „svetloj strani mračnog perioda Drugog svetskog rata“. Tako je svoje izlaganje započeo Milan Fogel, koji je govorio o pozadini zbivanja i herojstvu ljudi koji su reskirali svoje i živote svojih porodica da bi spasavali ugrožene Jevreje.

Milan Fogel: „Oni koji su spasavali Jevreje za vreme Drugog svetskog rata, sigurno nisu razmišljali o priznanjima, koja su usledila nakon rata.“

Haški tribunal su osnovale Ujedinjene nacije pre dvadeset godina sa ciljem da se pred lice pravde izvedu ratni zločinci iz perioda devedesetih godina prošlog veka, u vreme kada je vođen građanski rat u bivšoj Jugoslaviji. Razmere strahota građanskog rata u bivšoj Jugoslaviji ne mogu se meriti sa stradanjima u toku Drugog svetskog rata, ali žrtve tih ratova moraju da dobiju satisfakciju – pravdu za žrtve. To je bio osnovni moto Saveta bezbednosti UN kada je 1993. godine doneta odluka o osnivanju suda. Do sada je procesuirano 161 lice sa 4,500 svedoka, za vreme od 7,500 dana suđenja i milion i 600 hiljada stranica sudskog materijala. Do sada osuđeni, njih 49, izdržavaju zatvorske kazne u 13 država Evrope.

Zahvaljujući predusretljivosti domaćina imali smo prilike da kao gosti, ne daj bože u nekoj drugoj ulozi, posmatramo suđenje Radovanu Karadžiću, ratnom predsedniku RS, koji je posle 13 godina bežanja i sakrivanja priveden pred lice pravde.

Sudija Kwon, predsedavajući sudskog veća na suđenju Radovanu Karadžiću sa interesovanjem je pratio izlaganja gostiju iz Izraela

Ono što sam zapazio, bilo je dosada koja se nije mogla sakriti na licu optuženog. Toliko je zevao, kao da prethodnu noć nije spavao, pa nam nije bilo interesantno da se dugo zadržavamo – bilo nam je omogućeno da ceo dan pratimo suđenje - ali mi smo se odlučili za obilazak grada.

Istog dana, po podne, pred prepunim holom Haškog tribunala održana je svečana ceremonija. Među pozvanima nalazili su se ambasadori republika bivše Jugoslavije. Između ostalih bio je prisutan i ambasador Salvadora, koji nas je podsetio da je za vreme Drugog svetskog rata ambasador njihove države u Ženevi, izdavajući pasoše Salvadora, spasao oko 40.000 Jevreja! Na svečanoj ceremoniji bio je prisutan i ambasador Izraela u Holandiji.

Dina Hen je na veoma zapažen način ispričala kako je spasena. Kada je Dina sa majkom i bakom zatvorena u logor u Lobogradu, jedan stražar se sažalio i odneo Dinu, tada je imala samo godinu dana, beba, u jednoj kutiji, u Židovsku općinu Zagreb. Dina je spasena pošto je tri godine čuvala porodica Beritić, koja je posle rata proglašena za Pravednike.

Dina Hen: Majka i baka nisu preživele rat.

Miriam Aviezer je podsetila na niz Pravednika iz Hrvatske, koji su spasli stotine Židova. Publika je veoma pažljivo saslušala izlaganja i na kraju pozdravila goste govornike, burnim aplauzom.

Na kraju ceremonije, mlada Jevrejka, Mihal Bitan, sopran, otpevala je HaTikvu i Eli.

Ako mogu da dozvolim sebi, moram da kažem da je naša mala družina potpuno uspela u svojoj misiji. Bilo je naporno, jer od ukupno tri dana dva dana smo proveli na putu. Ipak, zahvaljujući izuzetno predusretljivim

domaćinima, ovaj boravak u Hagu ostaće nam u prijatnoj uspomeni. Da to bude tako, posebno moram da istaknem zalaganje Rika Kotama, predsednika UN osoblja u Tribunalu, Ljiljane Todorovi-Sudetić, psihologa u Tribunalu (ne znamo kakva su njena profesionalna zapažanja o nama), prevodioca Irene, Branka i drugih, koji su nam za vreme boravka u Hagu posvetili punu pažnju.

Miriam Aviezer: „Teško je bilo izdvojiti pojedince iz velikog broja onih koji su spasavali Jevreje u Nezavisnoj državi Hrvatskoj.“

PRILOG O MOM JEVREJSKOM POREKLU

dr sci.tox. Shlomo Bar Guyora Zupković

Rodio sam se u zaseoku Potok z.p. Berek, na rubu 625 km² moslavacke prašume belog garešničkog hrasta, 21.jula, 1941. godine. Porod moje majke je trajao od 05:00 do 17:00 časova kad joj je moja baba Mara sela na stomak, a ja izleteo kao čep uz veliku dreku. Na seoskom kantaru bio sam težak 5.5 kg. Bio je to tada deo slobodne teritorije NOP–(Narodno Oslobođilačkog Pokreta). Tada tu još nisu bili Partizani. Partizanski ustank je u Jugoslaviji buknuo: 07. jula 1941. u Srbiji, 13. jula 1941. u Crnoj Gori, a 28. jula u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (po partijskom kalendaru).

Po osnivanju NDH-a (Nezavisne Države Hrvatske) 10. jula 1941. u ovom delu Moslavine i Slavonije hrvatska novo formirana država je zavela posebno žestoku ustašku strahovladu. Počeli su grozni pogromi nad Srbima, Jevrejima i Ciganima, što je često pogađalo i ostalo stanovništvo. Dok dokažeš

ko si i šta si ode glava. Ostaci kraljevske vojske (narod), se instinktivno organizovao u Zbegove i formirao je zaštitne Odrede, koristeći ratno naoružanje raspalih vojnih jedinica. Prvi Odred narodne odbrane formiran je 06. maja 1941. u selu Šamarica, a potom su organizovani Podgarički Odred i Bilogorski Odred. Podgarički Odred je štitio Srijetsko-Potočko-Berečku oblast i vojnu bolnicu na Podgariču. Organizatori su bile porodice Valentić (Milan Valentić), Vitanović (Dmitar Vitanović) , Zupković (Đura Zupković – Žuti) i Petreković (Slavko Petreković – Britva) ... Crnojevići, Kovačevići, Funduk i druge. Kako ovaj Pokret nije organizovala KPJ, već lokalni patrioci, iako se Pokret priključio opštem narodnom partizanskom ustanku, za dan Ustanka u Hrvatskoj je uzet drugi događaj u Lici (Srbac – jedan od organizatora Rosen Zweig, danas njegov unuk Schaul Rosen Zweig živi u Jerusalimu).

Povlačenjem za Bosnu, delova ovih Odreda i Podgaričke bolnice, Đura Zupković je raspoređen na ilegalni rad u Fabriku aviona Ikarus u Zemunu, gde je stigao preko Novog Sada. U Novom Sadu i u Fabrici aviona Ikarus u Zemunu je radio i pre rata i do rata. Njegov rad u Ikarusu (illegalno ime Žuti) u Zemunu je dugo bio veoma uspešan (naredbe , obavesti i organizacioni dokumenti su išli tim putem od Užica za Bosnu, Hrvatsku, Primorje i Sloveniju, putem Beograd - Zemun- Novi Sad- Bjelovar...Zagreb, Ljubljana). Provaljen, ali ne i uhvačen, Žuti nestaje na Fruškoj Gori.

U Novom Sadu do rata, a posle venčanja, moji roditelji su živeli na Temerinu, gde su im bile komšije i stanodavci porodica Scheffer, a družili su se sa njihovom čerkom Itzikom, koja im je i našla stan u kući svojih roditelja. Novi sad je bio mamino rodno mesto. U toku rata živeli su na Detelinari između Nešića i Sajmišta.

Moja majka je Jevrejka, od majke: Katlin (Katarina) Malushek (Klein) i oca: Pavla (Pal) Jakush. Venčani su i živeli su u građanskom braku, jer je Katlin bila Jevrejka, a Pal pokršteni Jevrej Evangelista ... što se vidi iz priloženih dokumenata. Imali su petoro dece, dva sina (prvo i najmlađe dete) i tri čerke. Janko (Jankle) i Štefanko (Steva) Štef, imali su Brit i to je jasno dokazivalo da su Jevreji, jer 1943. godine, prema dokumentaciji, koju

su imali Madžari (kasnije je sve spaljeno) i bili su uhapšeni kao Jevreji, i otpremljeni: Jankele na prinudni rad u Logor kod Pešte u Mađarsku, a Štef naizgled dete, poslat je na "stratište" u Vukovar, da se isporuči Ustašama.

Na putu preko Fruške Gore, ka Vukovaru, sprovodili su ih madžarski vojnici. Štef, iako veoma mlađ, već tada je bio prvotimac F.K. "SLAVIJE" iz Novog Sada. Polutka (br.10) u navalil F.K. "Slavije". Dogodilo se da je samo par nedelja pre hapšenja odigrana utakmica između "Ujpešt Dože" (tima madžarske prve lige) i "Slavije" Novi Sad. Pobedila je "Slavija" sa 2:1. Oba gola za "Slaviju" dao je Jakush Štefanko, neuspješno čuvan od odbrane "Ujpešt Dože". Na prvoj prozivci sprovođenih za Vukovar, Štefanko je sa užasom konstatovao da ih sprovodi, sa svojim vojnicima, upravo jedan od odbrambenih igrača "Ujpešt Dože", kojega ga je oba puta predriblao kad je dao golove i kome je "iz očiju", oba puta odneo luptu i koji ga je i te kako dobro zapamatio. Ugledavši Štefanka, ovaj je iznenadeno pitao: "pa zar ti nisi Slovak" ... "da" rekao je Štefanko, ovaj je dodao tiho, namignuvši: "ali Jevrej"! Kasnije u toku pešačenja našao je priliku da mu se neprimetno približi i da mu došapne: "kad zapovedim odmorište, čim ti se nađem u blizini stani predame ... i ne obraćaj pažnju na moju galamu ... uradi sve što ti naredim" ... I tako i bi. Kad je sprovodnik konvoja naredio: "odmorište od par minuta", a mrak je već dobro pao, na nekom usputnom proplanku, i našao se nedaleko od Štefanka, ovaj je stao pred njega kao ukopan ... Sprovodnik dreknu na njega: " šta ... imaš potrebu za veliku nuždu ... e, pa sad ču ti ja pokazati gde i kako se obavlja velika nužda u pokretu" . Zgrabio ga je za kragnu i odgurao ga je dovoljno niže, iza žbunja ... potom u tom guranju šapnuo mu je: " sada beži koliko te noge nose" ... a dalje urlajući : " da tu ... u tu jamu" ... a zatim poteže pištolj ... žbunje ih je progutalo ... Štefanko je jario niz puteljak kao bez duše i jedini što je čuo bili su metci iz pištolja koji su lomili granje iznad njegove glave . Sprovodnik se vratio na proplanak, mirno njišući pištolj ... naredi pokret šišteći kao zmija: " imali još neko potrebu za velikom nuždom" ... Svi su pognuli glave ... i konvoj nastavi svoj put ka vukovarskoj smrti ...

Štefanko je stazom bežao koliko su ga noge nosile. U jednom trenutku, iz pomrčine, zgrabiše ga neke snažne ruke i pritisnuše ga uz tlo. Nakon par beskonačnih minuta, kad su bili sigurni da ga niko ne goni, zgrabiše ga ispod pazuha i skor

ponesoše u suprotnom smeru, prema nekim dalekim svetlima. On je čutao, a i oni su čutili, a zatim su opet promenili pravac kretanja. Nakon izvesnog vremena, kod nekog zida uguraše ga kroz neuobičajiv prolaz u zidu, kroz žbunje ... i nađoše se pred nekim ulazom u neku prostoriju ... Bili su u Krušedolskom manastiru, a svetlost, iako prigušena, sasvim ga je zaslepila ... Predali su ga u nečije ruke koji ga je dalje sproveo ... Nešto kasnije našao se pred grupom ljudi koji su ga zainteresovano gledali ... Jedan ga upita: " šta je? - ti si uspeo da zbrisni ... e pa sad čemo lepo da vidimo i ko si i zašto si baš ti, samo ti, uspeo da pobegneš". Kad je konačno uspeo da razazna likove u polu mrku, prišao mu je onaj što je govorio ... Zagrljio ga je i sad sa čuđenjem nastavio: "Stevo, brate, pričaj šta se to dogodilo" ... A Štefanko je nekoliko puta u detalje morao da priča sve ... od hapšenja, pa do bega i da se kune: "Đuka, tako mi Boga, ... sve je baš ovako bilo".

Šlomo u očevom naručju

Đuka je bio njegov zet, moj otac, tada već komesar čete u Fruškogorskem partizanskom Odredu. Uzeo ga je kod sebe za kurira, koju je dužnost, Štefanko, pun fudbalerske kondicije i dobar poznavalac fruškogorskog terena, odlično obavljao, do pevacivanja na Majevicu je raspoređen u sportsku četu NOV – a.

Po oslobođenju bio je raspoređen da igra za "Naša Krila", a kad su ova uključena u F.K. "Partizan" i on je postao partizanov prvotimac, navalna polutka br. 10

Danas na Internetu se može naći njegovo ime na listi igrača Partizana, svih vremena. Poginuo je u Novom Sadu u saobraćajnoj nesreći.

O SLAVKU GOLDSTEINU

Piše Miljenko Jergović

Komentarisao Saša Levi

Priredio Ruben Kohn

Sve što je baš ovoga trenutka objavljeno u londonskom Guardianu, u sljedećih nekoliko minuta, sati ili dana, bit će prevedeno, prepričano ili prepjevano u hrvatskim dnevnim i tjednim novinama, na državnoj televiziji i internetskim portalima. Na primjer, ako se Guardianov humorist našali, pa najavi da će sljedeću Nobelovu nagradu za književnost dobiti muškarac plavih očiju, u bijelom odijelu i crvenim cipelama, hrvatski će književni kritičari, da li zato što ne osjećaju nijanse u engleskome jeziku ili zbog specifične stuposti koja ih prijeći da razumiju o čemu se tu ustvari radi, sasvim ozbiljno najaviti svome hrvatskom čitateljstvu kako će Nobelovu nagradu za književnost prema predviđanju dobro upućenih britanskih književnih teoretičara i kladioničara dobiti plavooki muškarac u bijelom odijelu, sa crvenim cipelama na nogama. Po svoj prilici laureat će biti Joseph Ratzinger, bivši papa. Ali, evo, pojavio se i drugi izuzetak, još i zanimljiviji od prethodnoga. Naime, tiskana je u Guardianu opsežna kritika engleskoga prijevoda knjige Slavka Goldsteina "1941, godina koja se vraća", objavljenoga u izdanju The New York Review of Books. Autor članka Richard J. Evans poznat je svakome, ali doista svakome, tko se bavi poviješću Drugoga svjetskog rata, kao i slučajevima i kampanjama povjesnog revizionizma u proteklih petnaestak godina. Da, to je isti onaj Evans, koji je demontirao antisemitsku i neonacističku bombu, koju je 1993. pod Europu i europsku živu kulturu postavio David Irving, negirajući u svojoj knjizi povjesnu utemeljenost svake tvrdnje o postojanju Holokausta. Nastupivši kao vještak u jednome sudskom procesu, Evans je razotkrio da se Irving bavio krivotvorenjem i izmišljanjem dokumenata, selektivnim citiranjem i drugim, za hrvatske prilike posve normalnim i uobičajenim oblicima naknadnog prilagođavanja stvarnosti potrebnama vlastitih znanstvenih zaključaka. U Velikoj Britaniji se takvo što, naprsto, ne smije raditi, i zato u toj zemlji i nije bilo dovoljno za Davida Irvinga reći da je neonacist, nego je njegovu tezu trebalo osporiti, bombu je trebalo stručno demontirati da ona ne bi eksplodirala. Da je Goran Radman na BBC-u

ukinuo emisiju Srećka Horvata, morali bismo se vrlo ozbiljno baviti njegovim motivima. Na HTV-u to nije potrebno, jer su motivi toliko očigledni da se već i podrazumijevaju.

I što piše taj strašni Richard J. Evans o Goldsteinovoj knjizi? Najprije, on svojim čitateljima pruža nužan povjesni kontekst Drugoga svjetskog rata u Jugoslaviji i Hrvatskoj, i čini to na bespriječoran način. Knjigu razlaže s razumijevanjem, a onda i s poštovanjem, nalazeći u Goldsteinovom povjesnom i memoarskom uvidu jednu važnu, ali i iznimno rijetku kvalitetu. On ne piše isključivo iz perspektive žrtve, niti analizirajući motive zločinaca, nego o genocidu u Hrvatskoj Goldstein piše pokušavajući razumjeti motive i žrtava i zločinaca. Pisac je upoznao jedne i druge, živio je i odrastao među njima, tako da, piše Evans, on i "genocidu daje ljudsko lice". I da, čitajući Goldsteina, mogli smo i sami vidjeti koliko je strahotno to ljudsko lice, koje prepoznajemo razumijevajući motive ubojica.

Mnogo bolje od brojnih hrvatskih čitatelja, naročito onih koji su o knjizi Slavka Goldsteina pogrdno govorili a da je nisu ni pročitali, Evans razumijeva prijelaz na rat iz 1991., i ponavljanje zločina u dva kordunska sela. Na kraju, međutim, kritičar ispisuje i dvije vrlo zanimljive i znakovite primjedbe piscu kojemu je prethodno iskazao poštovanje: **Evans misli da se Goldstein, ipak, nedovoljno bavio odgovornošću Katoličke crkve, kako za ustaški fašistički zločin, tako i za spašavanje poglavnika NDH Ante Pavelića iz antifašističke Europe i za njegov transport u Argentinu. Druga primjedba je da pokazuje možda i preveliku "ljubaznost" prema nadbiskupu zagrebačkom Alojziju Stepinцу.**

Je li kritičar Guardiana, povjesničar s Cambridgea, tu pogriješio? Je li to, možda, kako bi kazali naši eksperti za hrvatomrsce i hrvatomržnju, arogancija Gordog Albiona i vjekovno englesko neprijateljstvo prema nedužnome, nevinom i malom rodu Hrvata, omiljenom narodu Bogomajke Marije, koji ju je, premda republikanski u duši, proglašio svojom kraljicom? I zašto, uopće, Englezi tako žarko mrze Hrvate? Najprije, Richard J. Evans nije Englez, nego je Velšanin. Onda, on o povijesti Drugoga svjetskog rata govori i piše s ekspertskega stanovišta i hladno, ali

preuzimajući riječi lana Kershawa da je put prema Auschwitzu izgrađen mržnjom, a popločan ravnodušnošću. Kako su mu dobro poznati mehanizmi njemačke mržnje i ravnodušnosti, tako Evans dobro poznaje, i naslućuje širinu uloge Katoličke crkve u ustaškoj državi.

Za razliku od njega, Slavko Goldstein nije hladni ekspert. Pišući povijest svoje zemlje i svog naraštaja, on piše o sebi i svojoj obitelji. Ali još nešto, od toga važnije, pišući o prošloj Hrvatskoj, onoj iz 1941. i 1991, on piše o vlastitoj sadašnjosti i budućnosti, o svojoj zemlji i zemljici svojih unuka. Na najuzorniji način, Goldstein nastupa kao patriot, makar i posljednji hrvatski patriot, koji Hrvatskoj otvara put prema katarzi i iskupljenju. Ne zaboravimo ni to – što R. J. Evansu srećom nije poznato – Goldstein je, zamalo, uspio dovesti velečasnog biskupa Bozanića u Jasenovac. Ali na pola puta se gospodar u grimizu predomislio, pa se okrenuo i požurio nazad na neki sastanak. Nismo to tada htjeli tako interpretirati, ali biskup je okrenuo stražnjicu i jasenovačkom cvijetu i kripti s mrtvim logorašima. Došao je samo da bi pokazao da ne želi doći. Je li to bio Goldsteinov poraz? Jesu li Evansove primjedbe u Guardianu porazne po čovjeka i pisca? U oba slučaja, odgovor je: ne. Slavko Goldstein veliki je hrvatski pisac. Njegova knjiga objavljena je na jednoj od najuglednijih intelektualnih adresa anglosaksonskoga svijeta. Je li porazno po pisca što Hrvati sve to sami od sebe skrivaju? Nije, nego je porazno po njih. Ali i to će se jednom promijeniti, i doći će dan kada ćemo iz Guardiana prepisati i ono što nas se zaista tiče.

SPOMENIK STRADALIM JEVREJIMA ŠIDA

Poštovani,

Obraćam Vam se sa molbom da finansijski, prema Vašim mogućnostima, pomognete podizanje spomenika šidskim Jevrejima nastradalim u Holokaustu.

Kao iniciator ovog poduhvata lično mogu da odradim sve potrebne tehničke i administrativne poslove oko podizanja spomenika. Ali nisam u mogućnosti da finansiram isto. Nažalost, Opština Šid je siromašna opština i nema sredstva potrebna za podizanje spomenika.

Jevrejska zajednica u Šidu je prvi put zabeležena 1721. Godine. Do tada pa sve do početka Drugog svetskog rata, jevrejska zajednica je maksimalno

davala svoj doprinos u razvoju Šida i okoline. U momentu osnivanja tzv. NDH u Šidu je živelo preko 90 Jevreja. Rat je preživelo samo 16 osoba.

Osim pojedinačnih pomena nekih osoba na spomen-pločama, do danas u Šidu nije podignut spomenik posvećen senima isključivo nastradalim Jevrejima.

Unapred zahvalan, Radovan Sremac

KO JE RADOVAN SREMAC?

inicijator podizanja spomenika

Radovan Sremac je rođen 1982. godine. Osnovnu i srednju školu je završio u Šidu. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Beogradu, na odseku za arheologiju. Radio je kao arheolog kustos u Galeriji slika „Sava Šumanović“ u Šidu, a od 2014. godine vodi Zavičajnu arheološku zbirku u Narodnoj biblioteci „Simeon Piščević“ Šid. Pored problematike iz svoje struke, zainteresovan je i za istoriju, prvenstveno genealogiju. Autor je monografije „Popisi Šida 1722-1866“. U stručnoj literaturi i drugim časopisima objavio je oko trideset tekstova iz oblasti arheologije i istorije. Autor je izložbi i kataloga „Sava Šumanović – lično, porodično, nacionalno“ i „U zaleđu prestonice – Opština Šid u kasnoj antici“, a autor naučno-popularne publikacije „Vodič za male praistoričare“ (koautor Anđelka Radosavljević).

Radovan Sremac u Jevrejskom muzeju u Beogradu u društvu kustosa Muzeja Vojislave Radovanović (levo) i saradnika Branke Đidić

Prema zamisli inicijatora, spomenik bi bio izrađen do jednog komada neobrađenog mermera, na čijem vrhu bi stajala ploča sa dvojezičnim natpisom – na srpskom i hebrejskom jeziku. Pored teksta, na ploči bi se nalazila i Davidova zvezda izrađena do mesinga.

Cena izrade i postavljanja ovakvog spomenika iznosi 700 eura.

Spomenik bi bio postavljen na „Trgu kulture“ u glavnoj ulici u Šidu, na mestu gde se nalazila kuća jevrejske porodice Šrotman.

Planirano je da spomenik bude „otkiven“ na proleće 2014. Godine. Istovremeno je planirano da se nizom manifestacija oda pošta nastradalim šidskim Jevrejima: organizovala bi se promocija knjige „Jevreji u Šidu“; izložbe o istoriji jevrejskih zajednica u Šidu i okolini, zatim predavanja i filmske projekcije o Holokaustu itd.

Rukovodstvo HOJ donelo je odluku da pozove članove (i one koji to nisu) da finansijski podrže projekat.

Čekove možete poslati na adresu: HOJ, POB 2705 61026 Tel Aviv

FRANKOVI U TOVARNIKU

Piše Radovan Sremac

Priča o čuvenoj tovaničkoj jevrejskoj porodici Frank započela je 1854. godine kada se trgovac Maks Frank, sin Isaka-Salamona rabina iz Baje, doselio u Tovarnik. Godinu dana ranije Maks (Baja, 1823 – Tovarnik, 1883) se oženio sa Reginom Lebl Kajsel (Zemun, 1827 – Tovarnik, 1855) iz Tovarnika. Kao što je to bio običaj kod tadašnjih Jevreja, on se doselio u mesto stanovanja svoje supruge. Na žalost, Regina umire posle svega dve godine braka, ostavši iza sebe tek rođenu kćerkicu Sali-Rozaliju (1854-1941). Nakon smrti prve supruge, Maks se oženio sa Rozalijom Hercog (1836-1913). U drugom braku je imao osmoro dece, od kojih su poživeli sinovi Herman-Marko (1860-1891), Ignac-Leopold-Izidor (r.1865), Sigmund (1869-1939) i Gabor-Geza (1871-1941).

Frankovi su u Tovarniku razvili veoma jaku trgovačku mrežu. Lokalna trgovina je ubrzo prerasla u veletgovinu. Sa robom su snadbevali trgovačke radnje od Slavonskog Broda do Zemuna. Kod ove trgovačke kuće zanatlje su mogле kupiti skoro celu opremu za svoje radnje. I to mašinbravari, kovači, kolari, stolari, krojači itd. Za potrebe svojih klijenata kupili su kuću od grofa Elca

sa gostonicom, u kojoj su mogli svi kupci da prenoče i da se odmore.

Gostiona Frank danas

Sve dok nije 1893. godine puštena u rad pruga na deonici Vinkovci-Sremska Mitrovica, roba za ovu kuću je dovožena lađom do Vukovara ili železnicom do Vinkovaca, a odatle kolima u Tovarnik. Kada je uspostavljen železnički saobraćaj i na ovoj deonici, roba je stizala na stanicu Tovarnik, odakle se prevozila do magacina. Tokom najprometnijih godina, svaki dan se istovaralo po 5-6 vagona robe. Krajem 19. veka trgovina „Frank“ je zapošljavala oko 70 radnika (poslovođa, nabavljača, pomoćnika, šegrti i učenika).

Trgovina „Frank“ je bila poznata u široj okolini, čak u Beču i Pešti. Prema svojim zaposlenima su se odnosili krajnje korektno. Pored redovne plate, radnici su za praznike dobijali i određene poklone. Isto su se odnosili i prema školskoj deci u selu.

Godine 1904. Frankovi su obeležili pola veka svog poslovanja. Organizovana je velika proslava na koju su bili pozvani svi saradnici, klijenti i trgovci iz bliže i dalje okoline.

Kada se 1918. godine na ovim prostorima pojавio „Zeleni kadar“, njegovi pripadnici su zajedno sa pojedinim meštanima, opljačkali Frankove magacine. Povod za ovu pljačku je bilo mišljenje da se Frank obogatio za vreme rata. Zbog ovog događaja porodica se naredne godine odselila u Zagreb.

U toku tzv. NDH pojedini članovi porodice Frank su nastradali u logorima – Herman mlađi, Maks Herman, Rudolf, Gabor Frank itd.

Ovo je jedna od priča iz knjige Radovana Sremca, „Jevreji u Šidu“, koja uskoro izlazi iz štampe

DOŽIVLJAJI POMORCA

Piše Danilo Semnic

Uvek se rado sećam uspomena iz vremena kada sam bio pomorac, a uz to mogu da kažem da sam obišao sve kontinente na našoj planeti. Ta struka je svojevremeno bila za mene veoma zanimljiva, ali se ponekad dešavalo da bude neprijatna, pa čak i opasna.

Po nalogu kompanije, kod koje sam radio decembra meseca 1965. godine, kao poslovođa u brodskom mašinskom prostoru (podoficir), ukrcao sam se na mali brod čija je nosivost bila oko 3,000 tona. Narednog dana smo već bili na putu za luku u Hamburgu, u kojoj je utovaren brodski teret upućen kanadskoj luci Montreal. Veliki deo te rute je bio Atlanski okean, koji u tom godišnjem dobu može da bude veoma uzburkan. Članovi posade koji su priviknuti na raznovrsne morske nepogode na to nisu obraćali pažnju. Do Montreala nam je ostalo još 36 časova plovidbe.

Narednog dana sam sa jednim kolegom mehaničarem izašao na palubu broda sa nemarom da ispitamo kvar za čiju popravku je bilo odgovorno naše odeljenje. Posle završenog posla seli smo da malo predahnemo i zapalili smo cigarete. Taman što smo seli iznenadio nas je ogroman talas, koji je za tren oka preplavio celu površinu palube i poneo nas oko 12 metara, što smo kasnije izmerili. U tom trenutku sam pomislio: „Danilo, izgleda da je ovo kraj“. Oficir smene je sa brodskog mosta bespomoćno gledao šta se dešava. Kasnije nam je rekao da je brod u tom trenutku izgledao kao podmornica. Naime, svi prilazi i otvori, koji vode u skladište gde je smešten brodski teret, na plovidbama su bili hermetički zatvoreni, a onda se voda povukla sa palube. Kolega i ja smo se našli na rubu broda, naslonjeni na ogradu, koja je sprečila da nas voda odnese u nepoznato.

Digao sam se i osetio oštar bol u predelu grudnog koša. Kolega, takođe, nije prošao bolje, i on je povređen. Nekako sam stigao do moje kabine, presvukao se, uvio u toplo čebe i na iskap popio dve čašice konjaka, što je pomoglo da se donekle oporavim.

Time priča nije bila završena, bolovi su mi otežavali ležanje, a od nekog spavanja nije bilo ni govora. Zabrinuti zapovednik broda je uz pomoć radiotelegrafiste uspostavio kontakt sa lučkom medicinskom službom, koja je odmah po prispeću broda, mene i kolegu, prezvela na urgentno

odeljenje montrealskog Medicinskog centra. Lekari su nas pregledali i napravili rendgenske snimke.

U mom slučaju je snimak pokazao da nije u pitanju ozbiljniji ortopedski problem, već da su uzrok bolova udarci koje sam dan ranije zadobio na „plivanju“. Kolega je imao sličnu dijagnozu. U toku dana nam je ukazan odgovarajući tretman i istog dana, u kasnim popodnevnim satima, bili smo otpušteni sa pisanom preporukom lekara da nam se na brodu omogući desetodnevni odmor.

Danilo na brodu

Kao što rekoh na početku, plovidba može biti opasna, ali posle dugog puta sačuvane su i lepe uspomene. Početkom sedamdesetih godina prošlog veka plovio sam na brodu srednje veličine na liniji Eilat, preko Crvenog mora i Indijskog okeana, Daleki istok. Na toj ruti bio nam je najomiljeniji grad Hong Kong, gde smo se osećali kao kod kuće. U tom kosmopolitskom gradu, koji je u to vreme još bio u sastavu Britanske imperije, vreme nam je prolazilo u radu i razonodi.

U večernjim časovima smo bili redovni i uvek dobro došli gosti u noćnom klubu hotela Hayatt. Tu smo spokojno pijuckali „naše“ napitke, a scenu je dopunjavao jedan Jazz instrumentalni sastav. Kao što je bilo uobičajeno na Dalekom istoku, konobarsku

službu su obavljale dame, čije prisustvo je stvaralo vedru i neusiljenu atmosferu. Za njihov trud i susretljivost nagrađivali smo ih sa prilično galantnim napojnicama, što one nisu zaboravljale. Na jednoj od sledećih plovidbi ponovo smo se našli u Hayatt hotelu i videli da brojna publika stoji pred ulazom kluba. Rečeno nam je da te večeri nastupa čuvena Jazz vokalistkinja Širli Bejsi, koja je bila poznata i po tome što je u filmu Džems Bonda „Goldfinger“ otpevala istoimenu pesmu. Klub je bio prepun i nije postojala šansa da uđemo. Tada nas je pred ulazom primetila šefica konobarica, koja nas je od ranije odlično poznavala, i munjevito shvatila šta je naš problem. Nakon kratkog vremena videli smo kako dve konobarice u dvoranu unose jedan mali okrugli sto i tri ne velike stolice. Šefica nas je, kao što to u svim otmenim hotelima propisi nalaže, dopratila do našeg malog okruglog stola.

Diva, koju pozajmimo sa diskova, oduševila nas je svojom predstavom. Publika je stajala na nogama i aplaudirala, na što je Širli Bejsi bila prinuđena da produži nastup.

Posle ponoći smo krenuli na brod i usput diskutovali o utiscima koje smo stekli. Naposletku, ne znam po koji put, došli smo do zaključka: „Solidne napojnice, po neki put, čuda stvaraju“.

Ovim tekstrom želeli smo, između ostalog, da uputimo poziv čitaocima da nam pišu o svojim doživljajima u posleratnom periodu, kada je stvarana država Izrael, možda sa nekog putovanja, događaja koji su ostali nezaboravni u sećanju, izbor teme prepuštamo vama.

Letovanje u Pazariću 1954. godine.

Da li ste se prepoznali? Da li se sećate neke anegdote sa letovanja iz Pirovca ili nekog drugog mesta? Pišite nam!

MESIJA IZ MOJE PORODICE

Piše Avraham Atijas

Kada smo jula prošle godine moja porodica i ja obeležavali Bar-micva unuka Netanela, od mog sina Davida saznao sam za neobičnu, ali zanimljivu "novost". Naime, gospodin Atija iz jerusalemske religiozne četvrti Bajt Vagan, cenjeni rabin u sinagogi u kojoj je obavljen ritual Bar-micve, rekao je Davidu da već duže vremena proučava genealogiju svoje porodice i da je došao do sledećih podataka:

Negde u prvim stoljećima nove ere (nije precizirao godinu ili vek) četiri brata Atija su uspeli da izbegnu masakr Rimljana nad Jevrejima (tokom i desetlećima nakon rušenja Hrama 70. godine n.e.) i da prebegnu na Iberijsko poluostrvo. Ova porodica je, navodno, po jednoj liniji potomak kralja Davida. Po dolasku u Španiju, ova braća su prezimenu dodali završetak "s" da bi zvučao španski. Od tada su oni i njihovi naslednici nosili prezime Ati(j)as! Pored brojnih porodica s ovim prezimenom, raštrkanih širom sveta, u današnjem Izraelu živi i izvestan broj onih koji su zadržali originalno prezime Atija, ali na hebrejskom s početnim samoglasnikom označenim sa "ain", a ne s "alef" kao kod ostalih s onim krajnjim "s".

Imajući u vidu da postoji verovanje da će u vreme kada se Mesija (potomak kralja Davida) pojavi i postane kralj Izraela, biti izgrađen Treći hram, pomenuti rabin Atija izvodi zaključak da bi taj mogao biti i neko iz jedne od porodica sa ovim prezimenom. Drugim rečima, i neko od mojih direktnih potomaka bi mogao dobiti tu biblijsko-istorijsku počast. Mora se priznati da je to dobar povod da moji najbliži u porodici i ja našim maštanjima damo krila!

Imenovan Upravni odbor Muzeja žrtava genocida u Beogradu

Rešenjem Vlade Srbije imenovan je Upravni odbor Muzeja žrtava genocida. Za člana upravnog odbora izabran je Aleksandar-Saša Nećak, bivši predsednik, a danas počasni predsednik Saveza jevrejskih opština Srbije. Saša Nećak je prihvatio dužnost pod uslovom da Muzej dobije nov naziv: Muzej žrtava genocida i Holokausta.

ZIMSKA OLIMPIJADA – SOČI

Piše Daniel Fogel

Zimska olimpijada 2014 koja je održana u Sočiju je bila u mnogo čemu posebna. Počev od medijskog propagandnog rata između Zapada i Rusije, kakav odavno nije viđen, preko činjenice da je na takmičenje potrošeno oko 50 milijardi dolara, zbog čega je to najskuplja olimpijada u istoriji (uključujući i letnje olimpijade), pa do rekordnog broja takmičenja, sa 12 novih disciplina. Na igrama je podeljeno 89 kompleta medalja za najbolje sportiste iz celog sveta.

Izrael je predstavljalo 5 sportista.

U umetničkom klizanju su se takmičili Aleksej Bičenko, koji je zauzeo 21. mesto i Jevgeni Krasnopoljski i Andrea Davidović, koji su u takmičenju parova zauzeli 15. mesto.

U Soči je oputovao u Vigil Vandeput, skijaš sa dvojnim izraelskim i belgijskim državljanstvom, ali se, na žalost, povredio na treningu i nije imao priliku da brani boje Izraela.

Peti predstavnik Izraela je bio Vladislav Bikanov, koji je imao čast da ponese Izraelsku zastavu na ceremoniji otvaranja Olimpijade. Vladislav Bikanov je učestvovao u brzom klizanju na kratke staze i najbolji rezultat je postigao u trci na 1500 metara, gde je uspeo da stigne do polufinala, u kojem je zauzeo 25. mesto.

Olimpijada u Sočiju je tek šesta zimska Olimpijada u kojoj Izrael učestvuje. Prvo učešće je bilo 1994. u Lilehameru, Norveška, a u Sočiju je izjednačen rekordan broj učesnika iz Izraela, koliko je bilo i na Olimpijadi u Torinu, Italija 2006. godine.

Ban Ki-moon, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija bio je jedan od počasnih nosilaca olimpijske baklje

BOMBA U AUTOBUSU

VOZAČ MIHAEL JUGAR POSLEDNJI
NAPUSTIO VOZILO

Iz domaće štampe, priredio M.Fogel

Nakon podmetanja eksplozivne naprave u autobus u Bat Jamu, zahvaljujući brzoj intervenciji vojske i policije, uhapšeno je 14 pripadnika Islamskog džihadu iz Betlehema (Vitlejem) i još 10 osumnjičenih za terorističke akcije. Više meseci planiran teroristički napad izveden je 2. januara, kada su zbog proslave sekularne Nove godine teroristi očekivali manju budnost građana i bezbednosnih snaga Izraela.

Braća Hamdi su pripremili 2 kilograma tešku eksplozivnu napravu napunjenu ekserima i šrafovima, koja je predata Samiju Harimiju stanovniku iz okoline Hebrona. Sami je prešao na teritoriju Izraela kroz razvaljenu ogradu, gde ga je svojim vozilom dočekao Beduin, izraelski državljanin, i odvezao u Jafo – Jafo i Bat Jam su praktično spojeni gradovi.

Ne zna se tačno zašto je Sami prvo otisao u džamiju, da li je tražio odobrenje od Alaha za napad na nevine građane ili je samo htio da najavi da stiže u Raj i da mu tamo device prirede doček, tek, odmah pošto se pomolio, sa velikom crnom torbom napunjrenom eksplozivom i mobilnim operativnim sistemom za aktiviranje eksploziva ušao je u autobus na liniji 240. Čim je Sami spustio torbu na sedište, na prvoj sledećoj autobuskoj stanici je izašao iz vozila i sačekao da autobus krene.

Zahvaljujući hladnokrvnosti građana i vozača izbegnuta je teška tragedija

Izraelski građani su odavno naučili da budu oprezni kada su u pitanju sumnjivi predmeti. Na ulici se neće sagnuti da uzmu hemijsku olovku, deca neće uzeti napuštenu igračku, a kada građani vide kutiju ili torbu, kao što je ovog puta bio slučaj, odmah će alarmirati policiju.

Naime, putnici su primetili da iz napuštene torbe vire neke žice i odmah obavestili vozača autobusa. Vozač Mihael Jugar je zaustavio autobus podalje od bilo kog objekta i svi putnici su odmah napustili i udaljili se od autobusa. Hrabri vozač je poslednji napustio autobus. Eksplozija je bila strašna i nažalost, ili na sreću, samo je jedan prolaznik lakše ranjen.

Posle uviđaja autobus je odvučen sa lica mesta, a ulica bi trebalo da promeni ime, možda bi mogla da se nazove Put Mira?!

IN MEMORIAM – SILVIA CION

Sećanje:Piše Ana Šomlo

Ovih dana saznala sam od Tamar Tarmes da je njen majka, Silvia Cion, preminula u Ramat Hahajalu kraj Tel Aviva, gde je 24. februara sahranjena. Uvek je tužno primiti takvu vest bez obzira u kojim je godinama ta ličnost završila svoj život.

Sa Silviom sam se dugo dopisivala u vreme kada sam pisala o doseljenicima u Izrael iz nekadašnje Jugoslavije. Silvia se rodila u Sarajevu. Njeni roditelji su bili Marta i Mavro Albahari. Preselili su se u Zagreb, gde je Silvia završila osnovnu školu i učila balet. Zatim su se preselili u Beograd, gde su preživeli bombardovanje 1941., da bi izbegli u Budimpeštu, gde su ostali do 1945. i vratili se u Beograd. Silvia se udala za apotekara Gideona Hermana koji se vratio kao partizan nakon završenog rata. Sa njim je jedno vreme boravila u Etiopiji, gde je, kako piše, nisu primili na fakultet. Tamo je rodila kćerku, a onda su se doselili u Teheran, odakle su došli u Izrael. Međutim, u vreme kada sam se dopisivala sa njom imala je više od 80. godina, kada mi je u telefonskom razgovoru kazala da je upisala psihologiju na fakultet u Tel Avivu. Nakon rastave sa mužem, Silvia se udala drugi put za Alberta Ciona. Ona je bila majka troje dece – Tamare (1948), Diane (1953) i sina Moše Rona, rođenog 1972.

BIOGRAFIJA DANILA KIŠA MEĐU PET NAJBOLJIH U PROTEKLOJ GODINI

Iz strane štampe

Knjiga britanskog autora Marka Tompsona o Danilu Kišu, jednom od najznačajnijih srpskih i jugoslovenskih pisaca 20. veka, uvrštena je među pet najboljih biografskih izdanja 2013. godine u SAD - prema izboru američkog Nacionalnog udruženja književnih kritičara (NBCC), prenosi portal Seecult

Danilo Kiš – knjiga i cigareta

Knjiga "Birth Certificate: The Story of Danilo Kis", u izdanju Kornel univerziteta, bila je među finalistima za Nacionalnu nagradu kritike za 2013. godinu, koja je dodeljena 13. marta u Njujorku.

Kišova biografija rezultat je gotovo dvodecenijskog Tompsonovog istraživanja lika i dela velikog pisca, ali i istorijskih i društvenih prilika na prostoru bivše Jugoslavije.

Tompson je intervjuisao članove Kišove porodice, njegove prijatelje i poštovaoce kako bi proučio piščev život i istoriju regiona iz kojeg je ponikao. To mu je omogućilo da bolje razume i Kišova dela. Tompsonova knjiga, kako je navedeno u saopštenju NBCC-a, ujedno je i celovit vodič u destruktivne politike koje su, nedugo nakon Kišove smrti, dovele 90-ih godina na prostoru bivše Jugoslavije do najvećeg ratnog nasilja u Evropi posle Drugog svetskog rata.

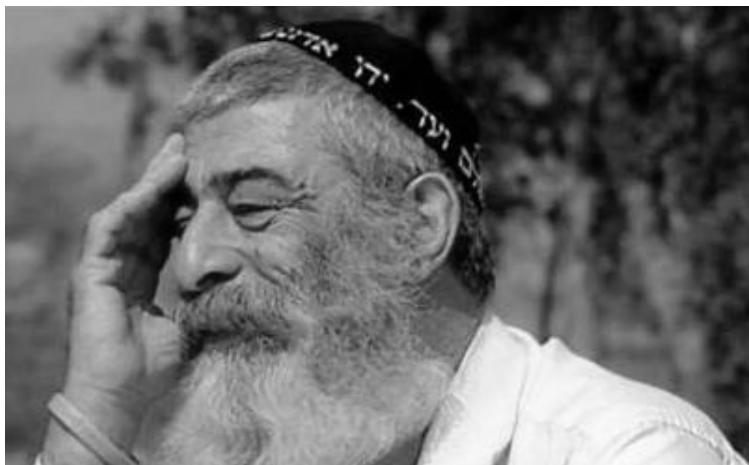
Tompson je autor i knjiga "Kuća od papira - Kraj Jugoslavije" i "Kovanje rata" o medijima u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Tompsonova knjiga o Kišu bila je u užem izboru za Nacionalnu književnu nagradu američke kritike u kategoriji biografskih dela, zajedno s knjigama o Lorensu od Arabije, Bahu, Marijan Mur i Džonatanu Swiftu. Nagradu je osvojilo delo "Jonathan Swift: His Life and His World" Lea Damroša (Damrosch) o anglo-irskom satiričaru, esejisti, piscu pamfleta i pesniku, autoru "Guliverovih putovanja".

SKANDAL NA DODELI NAGRADA AKUMA-a

Piše Daniel Fogel

Ove godine nagradu za životno delo koje dodeljuje AKUM, Udrženje Estradnih Umetnika u Izraelu, trebalo je da dobije Ariel Zilber, legendarni izraelski muzičar na čijoj umetnosti su rasle generacije mladih u Izraelu.

Ariel Zilber se početkom 21. veka "vratio u odgovor" i postao politički aktivan, zauzevši ekstremno desne stavove.

Nakon što je komisija AKUM-a odlučila da mu dodeli nagradu za životno delo, došlo je do mešanja Dalije Rabin, kćerke ubijenog premijera Jichaka Rabina, koja je zahtevala od komisije da promeni mišljenje. Dalija Rabin, advokatica po profesiji, je spoljni član upravnog odbora AKUM. Stiglo se do kompromisnog rešenja da se nagradi promeni ime i da se Ariel Zilberu uruči skromnija nagrada za "doprinos izraelskoj muzici".

Razlog za izmenu je niz izjava Ariel Zilbera uperenih protiv Arapa, levičara i homoseksualaca i zalaganje za oslobođenje iz zatvora Jigala Amira, ubice Jichaka Rabina.

Ariel Zilber je neočekivano prekinuo ceremoniju dodele nagrada i sa bine izrazio razočarenje. Između ostalog je rekao: "Upravni odbor AKUM-a

gazi pravo umetnika da imaju svoje mišljenje. Propustili ste priliku da poslužite kao primer jedinstva naroda i slobode mišljenja... Trebalо bi rasformirati AKUM!" Moti Kiršenbaum, poznati veteran izraelskog novinarstva, inače levičarskog opredeljenja, je tokom ceremonije na sledeći način predstavio Ariel Zilbera: "Delovi javnosti se ograđuju od njega, zbog njegovih ubeđenja, koja i mene nerviraju, ali ne bih želeo da živim u društvu u kojem je samo moje mišljenje dozvoljeno iznositi..."

Ahinoam Nini je odbila nagradu Akum-a, zato što iz ideoloških razloga nije želela da se pojavi na istoj bini sa Ariel Zilberom.

Reakcije na ovaj skandal su bile burne i uglavnom su ukazivale na licemernost komisije AKUM-a i Noe (Ahinoam Nini je poznata u svetu pod imenom Noa) koju su podsetili da, između ostalog, nije imala ideoloških problema da se pojavi pred Rimskim Papom, i pored netrpeljivog stava Katoličke Crkve prema homoseksualcima.

NIMROD GAON PRVA VIOLINA U SIMFONIJSKOM ORKESTRU HEBREJSKOG UNIVERZITETA IZ JERUSALIMA

Piše Vera Legof

Verovatno se mnogi sećaju kada je pre nekoliko godina, mlađi Nimrod Gaon svirao HaTikvu na Jom HaŠoa u Šorešu. Ovog puta njegov talent se pokazao u punom sjaju kada je angažovan kao prva violina u Orkestru Hebrejskog univerziteta.

Nimrod Gaon, naše gore list, u prvom redu, drugi s leva, na koncertu održanom 22. februara 2014.

MAĐARSKI RABIN PRONAŠAO UKRADENA 103 SVITKA TORE IZ PERIODA NACISTIČKE PLJAČKE

Iz strane štampe

Šlomo Koveš, glavni rabin jevrejske Jedinstvene mađarske Kongregacije, rekao je da je pronašao svitke dok je pratilo povratak mađarskog ratnog plena u Lenjinovoj naučnoj biblioteci u Novgorodu, 400 km istočno od Moskve.

U 2006. Rusija je vratila u Mađarsku više od 100 antikvitetnih knjiga, uključujući neke iz 15. veka, koje su nađene u istoj biblioteci u Novgorodu iz Šarošpatak kalvinističkom koledžu u istočnoj Mađarskoj.

Tora svitci, koji su još uvek u Rusiji, imaju dug put dok mogu biti vraćeni, ali ne samo zbog toga što su ruske vlasti tek počele da razmatraju šta da se radi sa njima, rekao je Koves. On je rekao da želi da ih u svakom slučaju vrati, a kasnije će se brinuti o tome gde će završiti u stalnom domu.

"Mislim da je prvi put u istoriji, kada je otkrivena tako velika kolekcija Judaica sa 100 svitaka Tore na jednom mestu", rekao je Koves.

"Činjenica da su ti svici su iz Mađarske imala poseban značaj ove godine, 70. godina od 1944, kada je većina mađarskih Jevreja deportovana u Aušvic."

Više od 500.000 mađarskih Jevreja stradalo je u Drugom svetskom ratu, većina njih deportovana je u koncentracione logore u samo dva meseca 1944. Praktično svaki grad u Mađarskoj, osim Budimpešte, izgubio je skoro sve svoje Jevreje.

Oko 100.000 Jevreja, uglavnom u prestonici, pobeglo je od deportacije i danas je Budimpešta dom jedne od najvećih jevrejskih zajednica u Evropi.

"Sedam decenija oni su goli položeni u tim arhivima, a njihova vrednost je samo za jevrejske zajednice, da ih vide i koriste svaki dan", rekao je Koveš.

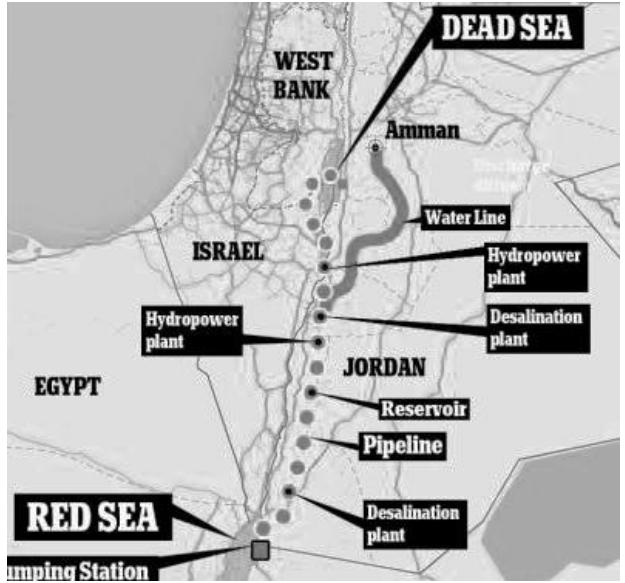
"U ovom trenutku mi ne govorimo o vlasništvu svitaka Tore, jer za jevrejske zajednice to nije najvažnije pitanje. Tora svitak duhovno pripada nama i niko to ne može oduzeti od nas... najvažnije pitanje je ko će da koristi ove Tora svitke."

MARINA TOŠIĆ se zahvaljuje **JOSEFU ŽAMBOKIJU** na donaciji koja je, između ostalog, omogućila njen i nastup njenih kolega muzičara na **Ladino festivalu** u Tel Avivu na sceni HaBIMA.

SPASAVANJE MRTVOG MORA

Izrael, Jordan i Palestinski autoriteti potpisali su trilateralni ugovor u Svetskoj banci u Vašingtonu. Projekat je vredan 9,9 milijardi dolara. Cevovod dužine 180 kilometara znači spasavanje od dalje desalinizacije i smanjenja nivoa Mrtvog mora. Godinama unazad govori se o ugroženoj prirodi i smanjenju posete turista u takozvanom banjskom lečenju.

Masivni infrastrukturni projekat će svake godine dopremiti 200 miliona kubnih metara vode, pumpama koje će se nalaziti na teritoriji Jordana, na ušcu reke Jordan u Crveno more.

Realizacija projekta je još jedan doprinos miru sa Palestincima, koji će istovremeno sa spasavanjem Mrtvog mora omogućiti stanovnicima regiona da se snabdevaju vodom i električnom energijom, a to, u bitii, potvrđuje stratešku, ekonomsku i političku saradnju.

LISICE I ŠAKALI VAKCINISANI PROTIV BESNILA

Širokom akcijom opštinskih radnika Tel Aviva distribuirani su mamci koji obezbeđuju imunitet divljih životinja protiv besnila. Lisice i šakali se pojavljuju na otvorenim prostorima u okviru grada i okolini nakon zalaska sunca do pola sata pre svitanja. U to vreme mogu lako doći u kontakt sa domaćim životnjama, psima i mačkama, koji mogu postati direktni prenosoci besnila.

IZVEŠTAJ KOMISIJE ZA VEZE SA JAVNOŠĆU (PUBLIC RELATION) I ARHIV "EVENTOV"

decembar 2013- mart 2014, piše Miriam Aviezer
CENTAR ORGANIZACIJA ZA PREŽIVELE
HOLOKAUSTA

Merkaz hairgumim šel nicolej hašoa belsrael.

Organizacija koja subvencionira delatnosti za preživele Holokaust.

1. Dobili smo kancelariju koja je u sklopu još tri organizacije, ne moramo plaćati kiriju, ni arnonu.

Takodje možemo koristiti salu za sastanke ,po rasporedu kako se dogovorimo sa ostale tri organizacije. Kancelarija se nalazi u ul Hamasger 55,koja je na dosta prometnom mestu i kroz nju prolaze mnogi međugradski autobusi. Kancelariju ćemo otvoriti kad prenesemo stvari iz Kidrona o čemu ćete biti obavešteni.

2. Sa simpatičnom Adi, sekretaricom Merkaza sedela sam na dva navrata, ispunjavala formulare i pisala predlog za finansiranje dva projekta:

1. Poklon za praznike preživelima (po 100 sh)

2. Knjiga o partizanima Jevrejima koja će biti podeljena na dva dela

a) Odlomci iz snimljenih svedočanstva

b) Herojski podvizi partizana Jevreja

Za te projekte je predviđeno 30.000 sh.

Osim detaljnog opisa knjige trebalo je osnovati ad-hoc redakcijski odbor i pribaviti barem jednu preporuku istoričara. Osnovala sam mali odbor u kojeg su ušli (uz njihovu saglasnost) Moše Testa, Milan Fogel, Višnja Kern, a preporuku nam je poslao prof Ristović, a drugu preporuku poslat ce Raul Teitelbaum.

Oba projekta trebalo je predati Društvu za povrat imovine (Hevra lhašavat rehuš nicolej hašoa) do 13.februara o.g.

Uprava HOJa nije uspela, u kratkom roku, nabaviti i overiti sve potvrde i tako da molbe uopšte nisu ni predate.

Za Jom Hašoa obezbeđen nam je jedan autobus i minibus.

Glavni sekretar Merkaza, Avraham Rosenblat učestvovati će na svečanosti 11. marta-Makedonija.

Učestvovala sam na nekoliko sednica uprave Merkaza umesto Moše ben Šahara koji je član uprave.

J A D V A Š E M

Zajedno sa Jad Vašemom organizujemo dve komemorativne svečanosti:

- Obeležavanje pomena na žrtve holokausta iz
M A K E D O N I J E

Dogovoren je da će se svečanost održati 11. marta u Sinagogi Jad Vašema gdje će biti program, u kojem ce učestovati ambasador Makedonije u Izraelu. Izabran je umetnički program i predavač iz Jad Vašema.

Religiozni deo održće se u Šatoru sećanja, prilikom polaganja venaca Jad Vašem šalje pozivnice, brine za program i predavača i posluženje. HOJ treba da organizuje prevoz.

J o m H a š o a

Dogovoren je na sastanku sa članovima Vaada da ce ove godine učestvovati deca i unuci koji će pričati o Holokaustu deda i bake.

U dogovoru sa Jad Vašemom odlučeno je da oni obezbeđuju predavača kojeg zajedno biramo, zajedno pišemo pozivnice koje oni šalju. Mi treba da se pobrinemo za program: pronaći decu i unuke, muzika, recitacija, religiozni deo, autobusi, za to brine Testa

KEREN KAJEMET

Upućeno je pismo Keren Kajemetu (pisao ga je Moše ben Šahar koji je trenutno u Los Angelesu) molbom da nam i ove godine organizuju sve što je potrebno za održavanje svečane komemoracije (Keren Kajemet je uputio pismo organizacijama da više ne finansiraju te svečanosti, no mi smo se ipak obratili) Oni treba da obezbede 250 stolica, zastave i putokaze, ozvučenje, vodu, baklje, pokretni toalet, prvu pomoć. Za autobuse brine Testa.

Ja treba da sročim program, nađem decu i unuke, dobiti od njih njihova izlaganja koja treba prevesti na srpskohrvatski nađem pevače,recitatore....

Pregledala sam spisak osoba kojima se šalju pozivnice (spisak sa 850 imena) i smanjila sam spisak na 400. Izbrisala sam pokojne i one od kojih su se pozivnice prošle godine vratile.

DELATNOST UNUTAR HITAHDUTA

R E S T I T U C I J A

SRBIJA

Organizacija ILAR , liRGUN JEHUDI OLAMI LHASAVAT REHUŠ ili World Jewish Restitution Organization uputili su

circularno pismo svim izraelskim građanima poreklom iz ex Jugoslavije obaveštavajući ih da je poslednji rok za podnošenje molbi 1.mart.Pismo je poslato sredinom januara 2014 i upućuje zainteresirane na Agenciju za Restituciju u Beogradu. U pismu su uputstva kako skinuti sa interneta tumačenja na ivritu. Tekst je prevela Desanka Fogel, (kćerka Milana Fogela) u kome stoji da treba ispuniti formular i poslati na gornju adresu.

Mnogi su to učinili sami a neki(9tora), koji ne znaju srpski došli su do mene da im ispunim formulare. U jednom slučaju, u Rehovotu, priskočio je u pomoć i Arči Bivas.

Lili Papo, koja već godinama pomaže ljudima da prikupe dokumentaciju, u vezi je sa Agencijom upozorila me je da zahteve treba slati preko određenih pošta u Srbiji , opunomoći nekoga da to preuzme i pošalje na Agenciju i svakako uz zahtev priložiti dokaznu dokumentaciju

Kako je predviđeno Zakonom i uputstvima za restituciju.

Kad je Lili čula od mene da su desetine ljudi to slali na Agenciju predložila je da Hitahdut uputi Agenciji pismo ,moleći ih da uvaže molbe koje su stigle u poslednja dva meseca iz Izraela direktno na Agenciju. Prihvatile sam taj predlog, napisale smo pismo kojeg sam poslala Juditi da ga prebac na pismo sa zaglavljem, potpiše i pošalje. O tome sam obavestila i ILAR i tražila da podrže našu molbu.

HRVATSKA

Gospodin Schlesinger, Počasni konzul Republike Hrvatske u Izraelu, dao je inicijativu da se pokrene akcija za povrat imovine u Hrvatskoj. Prikupila sam nekoliko predmeta naših članova koji su već poduzeli potrebne korake,da bismo imali uvid u postupak kojeg su vlasnici imetka poduzeli do sada.

G, Schlesinger želi najprije dobro proučiti zakon, videti da li postoje promijene u zakonu nakon što je Hrvatska postala članica Evropske unije te zajedno sa ambasadorom Hrvatske u Izraelu kontaktirati pravosuđe u Hrvatskoj kako bi zainteresiranim osobama dao adekvatnu informaciju. Uspostavljen je kontakt sa predstavnikom HEART u Izraelu , da bi se proces povrata imovine započeo na najbolji način. Naši će članovi biti o svemu obavešteni na vreme.

MAKEDONIJA

U Zakonu povrata imovine kojeg je Vlada Makedonije objavila, stoji; pošto nema preživelih Jevreja imovina Jevreja prelazi u vlasništvo jevrejske opštine u Makedoniji. Data je kompenzacija.

Hitahdut i organizacija DOR HAHEMŠEH ŠEL JEHUDÉJ MAKEDONIJA u želji da dokaže da postoje i preživeli i naslednici vlasnika imovine te su poduzeti sledeći koraci.

Godine 2005 Hitahdut je okupio sve članove poreklom iz Makedonije i podelio im formulare za upis imovine kako bi imali uvid u broj prijava. Nakon što je prikupljen velik broj prijava HOJ se obratio ILARu i tražio subvenciju za prikupljanje dokumentacije o imovini Jevreja Makedonije. Subvencija je primljena i Hajim-Damir Peković, koji je upoznat sa materijom, zna hebrejski, srpski, makedonski i bugarski proučio je svu dokumentaciju koja se nalazi u Jad Vašemu i drugim arhivima i preveo dokumentaciju koja se odnosi na ličnu imovinu na hebrejski .U međuvremenu u Skopju je sagrađen veliki Muzej Holokausta i drugi objekti.

Vlasnici imovine koji žive u Izraelu sve do danas nisu ostvarili svoja prava.

27. februara sastaje se mala grupa "Makedonaca" u stanu Beti Azuri da sastavimo koncept dokumenta kojeg ce HOJ poslati Ministarstvu vanjskih poslova Izraela i tražiti da se preduzmu adekvatni koraci.

Moše Testa, Predsednik i osnivač Udruženja Druge generacije Jevreja Makedonije u Izraelu, obezbedit će advokata.

R A D S A P R E Ž I V E L I M A H O L O K A U S T A

Dokumentovanje Holokausta sa preživelima.

Svetski poznati režiser, dobitnik 3 Oskara i asistent Spilberga u filmu "Šindlerova lista" živi sada u Zagrebu.Svake godine on priređuje festival jevrejskog filma u Zagrebu . Kad je saznao,od mene, da je Jad Vašem snimio kolektivni intervju sa preživelima logora Đakovo jako se zainteresirao za to što više jer je poreklom

iz Osijeka. Režiser, Jakov Sedlar doci će u Israel da snimi kratki dokumentarni film sa preživelima. Mi, tj HOJ, uspostavitićemo kontakt između režisera i preživelih koji se nalaze širom Israela i pomoći sa istorijskim i dokumentarnim materijalom. Jakov Sedlar obezbeditiće mesto za snimanje koje će biti krajem marta meseca.

Isti režiser snima i dokumentarni film o Holokaustu na Kosovu, u saradnji sa Jevrejskom zajednicom u Prizrenu. Mi smo mu pomogli pronaći adekvatne osobe, Raul Teitelbaum, poreklom iz Prizrena i Ester Levi koju je spasila Romkinja iz okoline Prištine. Snimanje počinje 26. februara.

Odbor za ovekovećivanje uspomene na Holokaust OSNIVANJE ODBORA

Osnivali smo odbor ad hoc za potrebe podnošenja molbe za subvenciju projekta pisanja knjige o partizanima Jevrejim (vidi gore) Pošto molba za projekt nije predata sada imamo mogućnost da osnujemo stalni odbor ,da ga proširimo i da proširimo i delatnost dbora.

Poseta našim članovima

10 februra posetila sam naše članice u staračkom domu Hulonmgde imamo 8 naših članica. Jako su se veselile da je netko iz Hitahduta došao da ih poseti.

Većina njih su članovi Hitahduta od dolaska u Izrael 1949.

Bilo je jako zanimljivo slušati njihove priče, ne samo o Holokaustu, već i o delatnosti našeg udruženja u ono vreme, velike alije, i o dñanju osnivanja države.

A R H I O N

Od kako je arhiv otvoren 3 puta nedeljno imamo sve više posetilaca kako iz Izraela pa i iz inostranstva. Pristiže novi materijal, a učestvujemo i u projektima drugih ustanova. Trenutno smo uključeni u velik projekt zajedno sa drugim arhivima u pisanju knjige o lađama kojima su došli olimi u Izrael bilo ilegalno ili legalno. Koristim priliku da zahvalim Nisimu Mandilu na odličnim fotografijama lađe "Kefalos" koja će ući u knjigu.

Za arhion nam je potreban i minimalni budžet za uvezivanje dragocenih časopisa i brošura.

Stiglo u arhiv "Eventov" u februaru-martu, 2014 -Dopisnica iz logora LOBORGRAD koju je poslala Anny Fodor, 30.4.1942

Anny Fodor sa kćerkom Annemarie odvedena je u Auschwitz, augusta, 1942 od tamo se nisu vratile.

Ovu, njoj dragocenu dopisnicu, poklonila je kćerka Alis Beserglik Jevrejska židovska škola u Zagrebu, školska godina 1930 -31. IVa razred sa učiteljicom Mira SchReibstein. poklonio Zlatko Blau, na slici

Elaborat o Jevrejima MOKRIN poslao, posredstvom Dušana Mihaleka, prof Dragoljub P. Badrljica

Arhiv EVENTOV nalazi se u sklopu The Central Archives for the History of Jewish People, Hebrew University, Givat Ram Campus, Hi-tech village, (autobus 68 od Centralne autobusne stanice do kraja).

Otvoreno nedelja, ponedeljak, utorak od 10 do 15. Poželjno posetu ugovoriti unapred Miriam Aviezer, utorak, tel 0508487870 Dana Finci'Jehezkel, nedelja i utorak, tel 0544322103

Damir Hajim Peković, ponedeljak, tel 0583743193

VRAĆANJE JEVREJSKE IMOVINE BEZ NASLEDNIKA

BEOGRAD - Srbija bi, poput drugih evropskih država, trebalo da donese zakon koji bi se bavio statusom imovine oduzete od jevrejske zajednice tokom Holokausta u Drugom svetskom ratu, a u fokusu bi imao imovinu bez naslednika koja je posle rata nacionalizovana budući da su čitave porodice koje su bili njeni vlasnici ubijene.

Direktor Agencije za restituciju Strahinja Sekulić je, otvarajući konferenciju koja je okupila predstavnike ministarstva, diplomatskog kora i međunarodnih organizacija koje se bave ovim pitanjem, podsetio da je tokom Drugog svetskog rata u Srbiji ubijeno 90 odsto članova jevrejske zajednice i da je pred današnjom generacijom moralna obaveza da ispravi deo nepravde i koliko god je moguće otklone posledice Holokausta.

On je objasnio da su u drugim državama, kada je reč o imovini bez naslednika koja je oduzeta od Jevreja, obično formirani fondovi kojima zajednički upravljaju država i jevrejska zajednica.

KNJIŽEVNI ĐODATAK

BROJ 21

JANUAR/FEBRUAR 2014.

Ovaj broj Književnog dodatka posvetili smo **Aronu Albahariju**. Teško je reći kojem književnom rodu pripada rad, koji uz saglasnost autora, objavljujemo u skraćenom obliku, ali je činjenica da je Aronovo delo nagrađeno na poslednjem, 57. nagradnom konkursu Saveza jevrejskih opština Srbije. Nažalost, nismo imali tehničkih mogućnosti da vam predstavimo i deo rada bogato opremljenog fotografijama u boji, koji izvrsno ilustruju tekst.

KRATKA BIOGRAFIJA

Aron Albahari rođen je u Sarajevu 1959. g. Diplomirao je pravo na fakultetu u Sarajevu. Od 1992. godine, nošen vihorom nesretnog rata, našao se u Beogradu. Prvih godinu i po dana radio je kao volontер za Kancelariju JO Sarajevo u Beogradu, pomažući izbjeglice iz BiH (i neke iz Hrvatske), a od novembra 1993. u profesionalnom radnom odnosu u Savezu, tada još uvijek, SJO Jugoslavije.

Kao dijete, a poslije i omladinac, aktivan je u životu jevrejske zajednice, kako u samoj JO Sarajevo, tako i učešćem na letovanjima u Pirovcu (prvo kao učesnik,

a poslije i kao vaspitač), te na omladinskim Međuklupskim susretima i Makabijadama. U ime zajednice učestvovao i na omladinskim seminarima u Parizu, Londonu, Jerusalemu. Od ranog vremena zainteresovan je za sve sadržaje na temu jevrejskog nasljeđa, a posebno istorije. To interesovanje je pre 10-tak godina preraslo i u ozbiljnije istraživanje i pisanje o istome, da bi prije pet godina, inicirano velikim prijateljem jevrejske zajednice ex Jugoslavije, Matias Hanauom (Mathias Hannau), poreklom iz Jugoslavije, a koji održava odlični sajt EL MUNDO SEFARAD sa informacijama o svim pitanjima jevrejskog nasljeđa iz ex Jugoslavije, i sam i o svom trošku postavio sajt pod imenom "Jevrejske teme" (<http://www.jevrejsketeme.in.rs/>) na koji, uz veliku tehničku podršku supruge Biljane, postavlja sve teme o kojima piše. Sa jednom i jedinom željom da informacije o sadržajima i temama o jevrejstvu o kojima piše, i koje nisu baš tako poznate, budu dostupne što većem broju ljudi, pre svega sa našeg govornog prostora (srpski, hrvatski, bosanski,...).

Uvidom u rubriku "Posjećenost sajta" kod provajdera kod koga je postavljen sajt, imamo informaciju da godišnje ovaj sajt posjeti oko 4.000 vizitora. Osim onih koje bi i "očekivali" (Srbija, BiH, Hrvatska, Crna Gora, Njemačke i drugih evropskih zemalja), ima dosta "posjeta" i iz Rusije, Ukrajine, Izraela, Amerike, Kanade, ali i iz "egzotičnih" destinacija, knp.: Sejšela, Turske, Irana, Omana, Koreje, Kine, Brazil, Kazahstana, Novog Zelanda, itd. što govori o kvalitetu sajta.

„Kako biram teme!? Jednostavno, one se nekako same nameću mojim "otkrivanjem" nekog sadržaja za koji pomislim da bi ga bilo interesantno obraditi i prezentovati onima koje to može interesovati“, kaže Aron. „Pohvale za ovo što radim su mi drage kada mi ih kažu ljudi koje znam, ali su mi jako drage i pohvale koje me potpuno iznenade, kada dođu od ljudi koji su potpuno van zajednice, i za koje

se iznenadim da ih to uopšte i interesuje i da su to uopšte i čitali. I to su mi najveće nagrade!"

Jevreji, kao proroci u Kur'anu i muslimanskom verovanju

Autor teksta Aron Albahari

Kur'an

Prema muslimanskom verovanju, Kur'an je poslednja Božija (Allahova) objava u obliku knjige predata čovečanstvu preko poslednjeg Božijeg Poslanika – Muhameda.

„Objavio ti je Knjigu s Istinom, potvrđujući ono što je prije (objavljeno). Prije je objavio Tevrat (jevrejsku Toru - Stari zavet) i Indžil (hrišćanska Jevangelija – Novi zavet) kao uputu ljudima, a objavio je (i) Furkan (jedan od naziva za Kur'an).

Iako je Kur'an centralni i osnovni verski tekst islama i muslimanske vere, on sadrži oko 50 zapisa o ličnostima ili događajima iz jevrejske Biblije – Starog zaveta - Tore, kao i nekolicinu iz hrišćanskog Novog zaveta- Jevangelja. Jevreji kao narod (direktno imenom ili posredno), Izraelci i likovi pojedinaca Jevreja (praotaca-rodonačelnika, proroka, voda, kraljeva, likova iz istorije) pomenuti su u pedeset i jednom (51) poglavlju (suri) Kur'ana od ukupno 114. Neovisno da li samo kratkim pomenom ili celom pričom, pozitivno ili kritički i negativno.

Jevreji se pominju u 22 poglavlja, Izraelci u 19, jevrejska sveta knjiga Tora (arapski Tevrat) u 36, izraelski kraljevi Saul, David i Solomon u 8, Mojsije u 37, Abraham u 25, Isak u 13, Jakov u 10, Aron u 12, istorijske ličnosti: Jozef, Zaharije, Mirjam u 14, jevrejski Hram u 1 (zbir je veći od ukupno 51 poglavlja jer se u pojedinim poglavljima pominjalo više navedenih jevrejskih likova ili tema: Jevreja, Izraelaca, Tore, Deset božjih zapovedi (Kur'an ih naziva „ploče“ – misleći na kamene ploče), Mojsija, Davida, Solomona, Jakova, Isaka, jevrejski hram, itd). Od ukupno 25 proroka koji su pomenuti u Kur'anu, 22 su preuzeti iz Biblije i biblijske istorije, a njih 15 su Jevreji. Od ukupno 8 poglavlja (sura) koja su kompletno posvećena pojedinim ličnostima i po njima nose ime, šest (6) su posvećena prorocima iz Biblije, od čega su čak četiri (4) jevrejski likovi – Jevreji (Jonah-10-to poglavlje, Jozef-12-to poglavlje, Abraham-14-to poglavlje i Mirjam-19-to poglavlje) i njihovim su imenima dati i naslovi tih poglavlja (sura). **Jevreji koji se pominju u Kur'anu:** Prorok koji je najviše puta pomenut u Kur'anu - ukupno 136 puta, je jevrejski vođa i utemeljitelj jevrejske vere, Mojsije

(arapski Musa). U dva poglavlja (sure) njemu je posvećena većina delova tih sura (u 20-om poglavlju 5 od 8 delova, i u 28-om poglavlju – 5 od 9 delova) u kojima je opisano njegovo rođenje i život, a u 7-om poglavlju (suri) od 24 njena dela, njemu i izbavljenju njegovog naroda (Jevreja) iz egipatskog ropstva kao i okolnosti primanja božjih zakona (na Sinaju) i njihova važnost, posvećeno je čak 9 delova.

Pregledom i analizom 114 poglavlja (sura) Kur'ana, dolazi se do sledeće činjenice: čak 29 posto ukupnog teksta Kur'ana posvećeno je Jevrejima i ličnostima koje pominje Biblija! Skoro je neverovatno koliko je Muhamed, kao autor Kur'ana, imao potrebu pominjanja i uključivanja u ukupni tekst Kur'ana likova i ličnosti iz korpusa jevrejskog naroda – Jevreja, kao i same Biblije.

Generalno, ono što je još karakteristika Kur'ana i njegovog sadržaja, je često "polemisanje" sa judaizmom i hrišćanstvom, kroz neretku kritiku na račun Jevreja i hrišćana koji su, navodno, nedosledno provodili Božije poruke ili sa navodnom nedoslednošću primali i odnosili se prema ličnostima "božjih poslanika", što se u Kur'anu često zamera Jevrejima i hrišćanima. Možda je to i shvatljivo sa aspekta rivaliteta koji je islam kao nova religija, i Kur'an kao njegov esencijalni izvor i zbir, imao u odnosu na već postojeće jednobožačko verovanje Jevreja i hrišćana. Iako je islam kao religija u vreme svog formiranja, a kroz delovanje Muhameda, doneo i autohtoni element jednog novog jednobožačkog verovanja, ipak je to verovanje bilo jedan "nastavak" i određena "dogradnja" već postojećeg verovanja u jednoga Boga, iskazanog u religijama judaizma i hrišćanstva.

To je čak i direktno pomenuto u Kur'anu, u 42. poglavlju (suri), gde jasno kaže: „Objasnio vam je (Bog, o.a.) od vjere ono što je naredio Nuhu

(Noahu, o.a.), i što smo objavili tebi (svakom čovjeku, o.a.) i što smo naredili

Ibrahimu (Abrahamu, o.a.), Musau (Mojsiju - kao utemeljitelju jevrejske vere, o.a.) i Isau (Jošui, Isusu – kao utemeljitelju hrišćanske vere, o.a.): isповједajte vjeru i u tome se ne razilazite“.

Zato možda ne treba da čudi da je već pomenuti jevrejski zakonodavac i vođa –

Mojsije (arapski Musa) spomenut više puta u Kur'anu (ukupno 136 puta) i od samog Muhameda, i to u ukupno 37 poglavlja (sura) ili jevrejska sveta verska knjiga Tora (arapski Tevret) u cak 36 poglavlja !!!

Islam

Islam svakako jeste jedan autohtoni (samostalni) pogled na aspekt verovanja u jednoga Boga – Allaha, iskazan i sabran u Muhamedovom učenju, a predat kroz formu knjige – Kur'ana, kao najsvetije pisane reči te nove vere i tog novog učenja. Ali nesumnjivo je i da su značajan uticaj na to Muhamedovo učenje ostavila druga dva ranija teološka gledanja na postojanje sâmo jednog Boga – judaizam (jevrejska vera) i hrišćanstvo.

O tom značaju prihvatanja vrednosti i važnosti tih, od islama ranijih verovanja i učenja u postojanje sâmo jednoga Boga, kroz verski aspekt judaizma (jevrejske vere) i hrišćanstva, možda je ponajbolje rečeno u samom Kur'anu, u 6. poglavlju (suri), u 90. ajetu, gde piše: "To su oni (poslanici jevrejskog i hrišćanskog verovanja i njihova učenja, o.a.) koje je Bog uputio na pravi put, pa i ti (Muhamede, o.a.) slijedi njihovu uputu".

Sa aspekta ovoga rada koji govori o prisustvu i uvažavanju velikog broja Jevreja kao proroka u samom Kur'anu i ukupnom islamskom verovanju, u daljem tekstu će svi oni biti predstavljeni zajedničkim pojašnjenjem njihovih ličnosti, uloge i njihovog značaja i uvažavanja kako u judaizmu (jevrejskoj veri), tako i u islamu, kao i objašnjenjem razloga njihovog preuzimanja, pre svega iz jevrejske vere ali i hrišćanstva, u islam, te njihovog poštovanja kao proroka i glasnika u Kur'anu i u ukupnom muslimanskom učenju.

Proroci (poslanici) i glasnici u judaizmu (jevrejskoj veri) i islamu

Prema muslimanskom verovanju, islam poznaje oko 124.000 proroka, ali samo njih 25 je poimenično pomenuto u Kur'anu. Svi oni, pomenuti u Kur'anu, su i glasnici. Prema islamskom učenju, Muhamed se smatra poslednjim prorokom (poslanikom) i glasnikom u odnosu na sve ranije pre njega.

U islamu postoji razlika između "proroka" i "glasnika". Svi "glasnici" Božiji (Allahovi) su i proroci, ali svi proroci nisu "glasnici". Muslimansko učenje zahteva verovanje u sve proroke i glasnike .

Interesantno je da je i jevrejska (hebrejska) i arapska reč za "proroka" nabi, i u Kur'anu se ta reč pominje 75 puta.

Arapska reč za "glasnika" je rasul, i ona se u Kur'anu pominje 300 puta.

Hebrejska (jevrejska) reč za "glasnika" je Mallah, i ona je više ekvivalent reči i pojmu "anđeo". Interesantna je i sličnost arapske reči Malaikah koja takođe znači anđeo, sa hebrejskom (jevrejskom) reci Mallah.

Kao što je već ranije ovde i rečeno od tih 25 proroka koji su imenom pomenuti u Kur'anu, 22 su preuzeti iz Biblije i biblijske istorije, a 15 od njih su Jevreji.

U 6. poglavlju (suri) Kur'ana, u 10. delu, pod naslovom "OSTALI POSLANICI", u ajetima od 83 do 86, zbirno su na jednom mestu pobrojani kao proroci skoro svi ti jevrejski likovi (ličnosti): Abraham, Isak, Jakov, David, Solomon, Jozef, Mojsije, Aron, Zaharije, Johanan (Jovan Krstitelj), Jošua (Isus), Elijah, Eliša i Jonah. Ovom pobrojanom "spisku" jevrejskih poslanika u Kur'anu, kao petnaesti nedostaje još samo jevrejski vođa i prorok iz 6. veka p.n.e. - Jezekiel, koji se pominje u 38 poglavlju (suri).

Značaj koji Kur'an daje ovim jevrejskim ličnostima u formi proroka možda se ponajbolje vidi, takođe u 6. poglavlju, u ajetima od 86. do 90., gde Kur'an kaže: "Svakog od njih smo odlikovali nad (ostali, o.a.) narod. (Odlikovali smo, o.a.) i nekoga od njihovih roditelja, njihova poroda i njihove brace (dakle, ovo se sve odnosi na jevrejski "porod, bracu, roditelje" - Jevreje, o.a.). Mi smo ih odabrali i uputili na pravi put (i prihvatali ih i uključili i u muslimansko verovanje, o.a.)....To su oni kojima smo dali Knjigu (jevrejsku Toru-Bibliju-Stari zavet i hrišćanska Jevandelja – Novi zavet, o.a.), mudrost i poslanstvo...".

Zanimljivo je da i u samom tekstu Kur'ana postoji naznaka da su neki od proroka imenom pomenuti, a neki ne. Važno je pomenuti da se u Kur'anu svi proroci pominju u isključivo pozitivnom i afirmativnom smislu, i nema nikakve polemike i pitanja o toj njihovoj isključivo i samo pozitivnoj slici, imidžu i ulozi koja im je u Kur'anu data.

Štaviše, Kur'an često kritikuje Jevreje i hrišćane zbog, u Bibliji povremeno iskazanih sumnji i prepirkki koje obični narod (Jevreji ili hrišćani) vode sa svojim prorocima. I to je jedna od razlika Biblije i Kur'ana.

Svakako je važno pomenuti da ti Jevreji koji su uzeti kao proroci u Kur'anu i muslimanskom verovanju, nisu svi bili proroci i

po jevrejskom verovanju, već su neki bili samo praoči, kraljevi, sveštenici, vode ili propovednici.

U nastavku se daje prikaz svakog od 15 imenovanih i 2 neimenovana proroka u Kur'anu koji su bili Jevreji, a koje islam slavi i poštuje, sa kratkim osvrtom na njihovu ulogu i značaj u jevrejskoj veri i u islamu.

Avram, Abraham (arapski Ibrahim), prema Bibliji (Knjiga Postanka; 21: 1-8) praočac je i rodonačelnik Jevreja (iz braka sa njegovom ženom Sarom), i Arapa (Biblija, Knjiga Postanka; 1-4 i 21:13) iz odnosa sa njegovom sluškinjom konkubinom, Egipćankom Hagarom. I Kur'an, prateći ovaj biblijski podatak, pominje Išmaila (arapski Ismaila) kao sina Abrahamovog (Ibrahimovog) (Kur'an: 14:39 i 2:136). Istina, u Kur'anu se nigde direktno ne pominje da je on rodonačelnik arapskog naroda, ali to znamo iz muslimanske i arapske tradicije i verovanja.

Mojsije – Moše (arapski Musa)

Mojsije je jedna od najznačajnijih ličnosti iz jevrejskog nacionalnog, verskog i istorijskog nasleđa. Osloboditelj iz egipatskog ropstva, vođa na četrdesetogodišnjem putu Jevreja preko poluostrva Sinaj u povratku prema zemlji Kananskoj (Obećanoj zemlji), verski zakonodavac i utemeljitelj jevrejske vere u jednoga Boga. Sve ove njegove karakteristike date su u Bibliji, u Knjizi Izlaska; 20:1-17 (primanje Deset božjih zapovedi), 24:1-18 i u knjizi Levitski Zakon (sklapanje Saveza Jevreja sa Bogom) iz čega je proizašao najstariji jevrejski verski praznik – Šavuot – praznik kada su Jevreji primili Toru – Pet Knjiga Mojsijevih – svoju svetu knjigu, kao i u knjizi Ponovljeni Zakon. Svim ovim propisima su regulisana i data najvažnija uputstva Jevrejima u odnosu na njihovu veru. Sam čin izbavljenja Jevreja pod vođstvom Mojsija iz egipatskog ropstva slavi se najstarijem nacionalnim svetovnim i verskim jevrejskim praznikom Pesah.

Muslimanska islamska tradicija, iskazana pre svega u Kur'anu kao najsvetijem pisanom muslimanskom tekstu-knjizi, čiji je autor Muhamed, sa najvećim respektom i poštovanjem je preuzeila ovu epizodu iz jevrejske istorije i verskog učenja i ličnosti Jevrejina Mojsija (arapski Muse) dala jedno od najznačajnijih mesta u Kur'anu, mesto proroka. I to najviše puta pomenutog u Kur'anu – 136 puta! Muhamed Ali (1874.- 1951.g) ugledni pakistanski muslimanski pisac, učenjak i jedna od vodećih ličnosti islamskog reformskog pokreta Ahmadija, nastalog u Indiji u 19. veku, ističe i naglašava sličnost i duhovne paralele života između Mojsija i Muhameda, a to isto nalazimo i u drugoj islamskoj literaturi (npr. u haditima). Zato bezmalo da ne treba da čudi, da su skoro sve

epizode iz života Mojsija, a koje su date i opisane u jevrejskoj Bibliji - Tori, date i opisane i u Kur'anu. To su sledeće okolnosti: njegovo rođenje, spasenja iz reke i odrastanja na egipatskom dvoru, sukob sa faraonom, uloga njegovog brata Arona (arapski Haruna), pošasti koje su pogodile Egipat, izvođenje Jevreja iz Egipta, "otvaranje" Crvenog mora, potera faraona i egipatske vojske i njihovo potapanje, lutanje Izraelaca po Sinajskoj pustinji, primanje božjih objava (Deset božjih zapovedi, 7 poglavje, 144. ajet), Karunova (arapski Korahova) pobuna protiv Mojsija i Božija kazna koja ga je stigla, sumnje Izraelaca (pravljenje kipa teleta), vesti dvojice jevrejskih izviđača o plodnosti i bogatstvu u Obećanoj zemlji.

Zbog svega ovoga, a u vezi sa Mojsijem, Kur'an poštuje i cesto pominje i jevrejsku svetu knjigu Toru (arapski Tevrat), koju je Mojsije "dao" jevrejskom narodu na Sinaju. Kao što je već ranije rečeno, ona se u Kur'anu pominje u cak 36 poglavlja (sura).

Jedina priča koja je data u Kur'anu u vezi sa Mojsijem, a nema je u Bibliji, je Mojsijev susret sa Kidrom, kojeg Kur'an opisuje kao "slugu Božijeg, koji je posedovao veliku mudrost i znanja mistična i koji je imao jednak velika znanja kao i sam Mojsije".

Konačno, zbog značaja i mesta koje je u samom Kur'anu, a samim time i islamu, Muhamed dao ličnosti Jevrejina Mojsija (arapski Muse), prema arapskom i muslimanskom verovanju, i samo mesto njegovog (Mojsijevog) počivališta zaslužuje poseban respekt i pažnju. Prema arapskoj-islamskoj tradiciji to je grobnica Makam el-Nabi Musa u blizini grada Jerihona na "Zapadnoj obali"

Interesantno je da se sa tog mesta pogledom preko doline reke Jordan može videti i brdo Nebo, gde je prema Bibliji (Ponovljeni zakoni; 34:1), dakle prema jevrejskom i hrišćanskom tradicionalnom verovanju, sahranjen Mojsije.

Mojsije je, prema muslimanskom verovanju, bio i jedan od proroka koje je Muhamed sreo za vreme Miradža (u literarnom značenju "lestve"), sna koji je prema muslimanskom verovanju, Muhamed usnuo jedne noći 621. godine. U tom snu koji je opisan i u Kur'anu u 17. poglavju (suri), Muhamed je doživeo duhovno uznesenje u sedam nebesa ("sedam

krugova raja") kada susreće ranije proroke (Adama, Abrahama, Jovana Krstitelja, Isusa) pa i Mojsija, gde "od samoga Boga (Allaha) prima naredbu i uputu o verskim pobožnostima muslimana". Tom prilikom, a prema tom verovanju, "Bog (Allah) je tada uputio Muhameda da se muslimani moraju moliti pedeset puta dnevno, ali je prorok Mojsije (arapski Musa) tada rekao Muhamedu da će to biti teško za činiti narodu, i da traži (od Allaha) da taj broj smanji, dok to konačno nije i učinjeno i svedeno na obavezu muslimanima na molitvu pet puta dnevno"

Isak (arapski Ishak)

Isak, sin Abrahamov, prema Bibliji (Knjiga Postanka; 21) jedan je od tri praoca jevrejskog naroda – Jevreja. Njegovo mesto u jevrejskom verskom biću zasnovano je pre svega na spremnosti njegovog oca Abrahama da upravo njega, Isaka, prinese na žrtvu Bogu, čime je pokazao svoju spremnost na veru u jednoga Boga. „Bog je potom zaustavio njegovu ruku i on je na žrtvu prinio ovna“.

U jevrejskom nacionalnom i istorijskom smislu, njegov značaj je i u tome da je on otac Jakova, rodonačelnika 12 jevrejskih plemena od kojih je nastalo jevrejsko izraelsko kraljevstvo. On je jedini biblijski jevrejski praotac čije se ime nikad nije promenilo (kao Avram - Abraham, Jakov – Izrael, Saraja – Sara, itd.) i jedini koji nikada nije napustio Kanan - Svetu zemlju (u vreme odlaska Jevreja u Egipt). Kada je napunio osam dana starosti, Abraham ga je obrezao, što je potom postalo obaveza za svu mušku jevrejsku decu, a predstavlja simbolični čin iskazivanja zaveta i saveza Jevreja sa njihovim Bogom (Jahveom-Jehovom).

Ovaj običaj će posle preuzeti i muslimani, kada ih je na to, po ugledu na Bibliju, obavezao propis iz Kur'ana.

Isak (arapski Ishak) se u Kur'anu pominje u 13 poglavila (sura), ukupno 17 puta, i to uvek u kontekstu okolnosti da je „sin Abrahamov i otac Jakovljev“. Kur'an, između ostalog o Isaku, navodi: „da je Abraham primio radosnu vijest o Isaku, glasniku, jednim od dobrih ljudi, te da je Bog blagoslovio obojicu“ (Kur'an; 37: 112-113).

Iz tog razloga islam slavi Isaka (Ishaka) kao jednog od proroka, pomenutih i u Kur'anu, te i muslimani kao i Jevreji poštuju mesto gde je, prema verovanju, sahranjen i Isak. To je pećina Makpela u Hebronu, na „Zapadnoj obali“, koja se još zove i „Grobnica Patrijarha“, jer su u njoj sahranjeni svi rodonačelnici-praoci i pramajke jevrejskog naroda: Abraham, Isak, Jakov, Sara, Rebeka i Lea.

Jakov (arapski Jakub)

Jakov je sin jevrejskog praoca Isaka, i rodonačelnik 12 jevrejskih plemena.

Sa četiri žene koje je imao (Rahelom i Leom i dve konkubine) dobio je dvanaest sinova (i jednu kćerku) od kojih je nastalo 12 jevrejskih plemena koja su nosila imena po njima (Ruben, Simon, Levi, Juda, Dan, Naftali, Gad, Ašer, Izahar, Zebulon, Jozef i Benjamin). Ujedinjenjem ovih dvanaest jevrejskih plemena pod kraljem Saulom (oko 1050.-1010.g.p.n.e.) nastala je i država – kraljevina Izrael. Ime "Izrael" dobila je upravo po svom rodonačelniku Jakovu, koji je to ime dobio od Boga (Bibliji, Knjiga Postanka; 32:25-29) što u prevodu znaci: "onaj koji se rva i borio sa Bogom (božijim anđelom)", pa je od tada i celi jevrejski narod počeo da se zove "Izraelcima".

Aron (arapski Harun)

Aron je bio stariji brat Mojsijev. Značaj uloge Arona u jevrejskoj verskoj tradiciji je u tome što je on od Boga odabran da zajedno sa plemenom Levija, od kojeg je i sam poticao (kao i Mojsije) bude postavljen za poglavara jevrejskih sveštenika – prvi Prvosveštenik Jevreja (Biblija, Knjiga Brojeva;17-18). Otuda i naziv "kuća Aronova" što znači pripadnost izraelskom sveštenstvu (Levi i Kohen).

Značaj njegovog lika u jevrejskoj tradiciji je i u tome što je zajedno sa Mojsijem najzaslužniji za odluku egipatskog faraona da odobri Jevrejima izlazak iz Egipta, a time i egipatskog rođstva.

Prema Bibliji i jevrejskoj verskoj tradiciji (Seder Olam rabah), Mojsije je sahranjen na brdu Hor, u blizini antičkog grada Petre, u današnjem Jordanu.

U Kur'anu je Aron (arapski Harun) pomenut u 12 poglavila (sura), 20 puta. I to kao poštovani božiji „sluga-rob i vernik“ (Kuran, 37:122. ajet). Zanimljivo je da je Aron (Harun), u vezi sa Muhamedom, pomenut i u kolekciji sunitskih hadisa, u „Sahih Muslimu“, u knjizi 1, u hadisu-naraciji 309 i 314, te da je Muhamed tu pomenuo da je u vreme Miradža, svoga sna o uznesenju u „sedam nebesa“ (raja), u petom nebu susreo Arona (Haruna). Pa o tome, između ostalog, piše: „Vrata (šestog nebara, o.a.) su bila otvorena za nas (proroke, o.a.), a onda sam bio sa Harunom (Aronom, o.a.), koji me je pozdravio, moleći za moje

blagostanje. Tada sam se uspeo u šesto nebo,“ Za kraj treba reci da, kao i jevrejska tradicija i verovanje, i muslimani smatraju i drže da je grob Aronov (Harunov) na brdu Hor, s tim što ga oni, a pre svega Arapi, zovu Džabal Harun, što u prevodu sa arapskog znaci „Aronovo brdo“. Na tom mestu je prvo bila podignuta vizantijska crkva (jer i Novi zavet i sledbenici hrišćanstva poštuju značaj i ulogu Arona u svojoj verskoj tradiciji), da bi posle, po osvajanju Arapa, na tom mestu bila podignuta takozvana „Aronova grobnica“, koja je postala mesto posete i muslimana i Jevreja i hrišćana.

David (arapski Davud)

Jedan od najpopularnijih i najdražih likova u jevrejskom narodu je izraelski kralj David, koji je kao drugi kralj po redu, vladao Izraelom od 1010. do 970.g.p.n.e. Rođen je u Betlehemu (Zapadna obala) a za kralja Izraela je pomazan u gradu Hebron (Zapadna obala). Za vreme njegove vladavine kraljevina Izrael je doživela svoj teritorijalni vrhunac prostiravši se od reke Eufrat na severoistoku, do poluostrva Sinaj na zapadu. Značajan je i po tome jer je osvojio i vojnu utvrdu kananskog plemena Jebusejaca na brdu Morija, podigavši i izgradivši potom na tom mestu grad Jerusalem, koji je ispočetka nosio njegovo ime "Davidov grad". Zatim je, spremajući se da na tom, Jevrejima svetom mestu Abrahamove žrtve, podigne jevrejski Hram, preneo u Jerusalem i najveću svetinju jevrejskog naroda, Zavetni kovčeg sa kamenim pločama sa Deset božijih zapovedi, koje su se do tada nalazile položene zajedno sa Zavetnim kovčegom u tzv. Šatoru zaveta, na brdu Šilo (Jevrejima svetom mestu) kod današnjeg grada Nabulus, na Zapadnoj obali, na Palestinskim teritorijama. Biblija, jevrejski Stari zavet, Davida opisuje i pominje i afirmativno, ali i kritički, zbog određenih postupaka koje je činio tokom svoje vladavine (ubistvo svoga odanog vojskovođe Urija Hetita, da bi se oženio njegovom lepom ženom Bat-Ševom; politički sukob i konačno i smrt njegovog sina miljenika Abšaloma; sukob i ubistva političkih rivala; itd.).

David je u jevrejskoj tradiciji poznat i po svom umeću i sklonosti, još kao momak, sviranja harfe. Pa tako Biblija, u Drugoj Knjizi Samuilovoj, beleži i njegove stihove kao i tzv. "Davidove psalme" (22-23), te posebno 73 psalma u biblijskoj Knjizi Psalama.

Arheološkim otkrićem zapisa sa stele u Tel Danu, koja datira iz vremena između 850. i 835.g.p.n.e., a u čijem je tekstu pronađen i zapis koji pominje "kuću Davidovu" (beit dvd), potvrđeno je istorijsko

postojanje jevrejskog izraelskog kralja Davida, kao i kraljevske dinastije koja počinje od njega. Šta više, hrišćani kroz Novi zavet smatraju da i sam Isus Hrist pripada naslednicima dinastije kralja Davida (Jevandelje po Mateji i Jevandelje po Luki). UKur'anu ima i određenih pominjanja Davida (Davuda) u okolnostima i sadržajima koji nisu poznati ni pomenuti u Bibliji. Pa tako, na primer pominjanje njegove veštine pravljenja vojnih oklopa-štitova (Kur'an; 34:10-11) ili Davidovo nastupanje kao sudije u sporu dvojice parničara (Kur'an; 38:22-26).

Ono što je posebno interesantno u pominjanju Davida (Davuda) u Kur'anu je da je on retki od proroka kojeg slavi islam, a koji je neposredno "primio" (od Boga-Allaha) i upravljao zemaljskim kraljevstvom kao dôbrom. Pored njega, to se pominje još jedino kod jevrejskog izraelskog kralja Solomona (arapski Sulejmana), takođe kao proroka u islamu.

Solomon – Šlomo (arapski Sulejman)

Dinastički naslednik jevrejskog kralja Davida bio je njegov najmlađi sin Solomon (970. do 930.g.p.n.e.). Osim po velikoj mudrosti po kojoj je bio poznat, ovaj izraelski kralj je posebno mesto zauzeo u jevrejskoj istoriji i verskom nasleđu po gradnji jevrejskog Hrama u Jerusalemu, čime je ovaj grad učinio najvažnijim i najvećim svetilištem jevrejskog naroda i jevrejske vere i mestom jevrejskog hodočašća. Osim Hrama, on je u Jerusalemu podigao i više dvorskih zdanja i palata.

Međutim, ono po čemu se razlikuje kur'ansko i pominjanje Solomona u Bibliji, je u kur'anskom davanju određenih svojstava i sposobnosti Solomonu (Sulejmanu) koje Biblija ne pominje. To se pre svega odnosi na naglašavanje njegovog umeća "da razgovara sa životinjama". I upravo, kao odraz toga, česti su prikazi na islamskim crtežima Solomona okruženog brojnim životinjama.

Međutim, nije isključeno da je ovo svojstvo Solomona (Sulejmana) koje mu pripisuje Kur'an, odraz svojstva njegove mudrosti i intelektualne veličine koju mu pridaje Biblija.

Nakon 41 godine vladanja, Solomon (Sulejman) je umro u 80-toj godini svoga života, kako Biblija kaže, prirodnom smrću. Kur'an u 34. poglavju (suri), u 14. ajetu, daje opis trenutka njegove smrti i kroz sam taj opis

ponovo veliča lik i ličnost ovog jevrejskog izraelskog kralja, koji je u islamu dobio mesto proroka.

Zanimljivo je da, iako je nesporna veličina uloge ovog izraelskog kralja u jevrejskom istorijskom i verskom životu, kad jevrejska država postiže svoju najveću moć i blagostanje, a jevrejska vera njegovom gradnjom Hrama u Jerusalemu dobiva svoje sveto mesto i najveće svetište, on nije u jevrejskoj tradiciji smatran, niti se smatra, prorokom.

Jonah – Jona (arapski Junus)

Jonah (Jona) je bio jevrejski prorok severnog kraljevstva Izrael, iz 8.v.p.n.e. Živeo je za vreme vladavine izraelskog kralja Jerovoama II (781.-753.g.p.n.e.), kome je predviđao povratak većeg dela ranije izgubljenog teritorija u Siriji. Značaj ovoga jevrejskog proroka ogleda se i u tome da mu je u Bibliji posvećena cela jedna knjiga; Knjiga o Joni. U toj knjizi je opisana epizoda gde „Bog traži od Jone da ode u grad Ninivu, glavni grad Asirije, i da objavi Gospodnji sud protiv tamošnjeg stanovništva zbog njihovog velikog greha. Ali Jona ne posluša Boga već brodom pokuša da pobegne u suprotnom smeru (u grad Tarsis, u Španiji ili na Siciliji), zbog čega Bog podiže veliku olju na moru, pa Jonu baciše u more, gde ga proguta Velika riba (možda kit), ali on prežive jer se pokajao, i ona ga izbaci posle tri dana. Nakon toga on posluša Boga i ode u Ninivu, gde narod prihvati Božiju poruku i reči i Bog ih pomilova“.

Ova epizoda iz Biblije, kao i sam lik ovog jevrejskog proroka severnog kraljevstva Izrael, je ostavila veliki dojam na Muhameda pa je i on u Kur’antu posvetio značajan prostor njegovom pominjanju (6 puta – 5 puta direktno imenom, jednom posredno), pre svega zbog njegove bogobojažljivosti.

Osim u samom Kur’antu, Jonah (Junus) je kratko pomenut i u par drugih islamskih izvora, a u vezi sa Muhamedom. Pa ga tako pominje arapski istoričar i biograf Ibn Hišam (umro 833.g.) u svojoj knjizi priča o Muhamedu, gde kaže da kada je Muhamed jednom prilikom bio u gradu Taifu (južno od Meke), domaćin kod koga je odseo Muhamed, poslao je slugu Adasu, mladog hrišćanskog roba, da ga služi. Kada ga je Muhamed upitao odakle je on, on je rekao iz grada Ninive. Na to je, navodno, Muhamed uzviknuo: „Grada Jone pravednog, sina Amitajeva“. Priča dalje kaže da je sluga Adas bio šokiran ovim, jer je bio siguran da paganski Arapi ne znaju za proroka Jona. Pa zato upita Muhameda otkud on zna za Jona, a ovaj mu odgovori: „Mi smo braća. Jona je Poslanik od Boga, a i ja sam Poslanik od Boga“. Zapis dalje kaže da: „Kada je to čuo Adas, odmah je primio islam, poljubivši ruke i noge Muhamedu“.

Elijah – Elijas (arapski Ilijas)

Elijah (srpski Ilija) je jedan od najznačajniji jevrejskih sveštenika, proroka i čudotvoraca severnog kraljevstva Izrael, iz 9. veka p.n.e. Živio je za vreme vladavine izraelskog kralja Ahava (873.- 853.g. p.n.e.). Njegov život i proročko delovanje među

Jevrejima i Izraelcima je opisano u Prvoj i Drugoj knjizi kraljeva. Među Jevrejima je cenjen zbog svoje velike posvećenosti veri u jevrejskoga Boga (Jehovu) što je iskazao oštrim i jasnim otporom prema idolopoklonstvu supruge izraelskog kralja Ahava – Džezabel (Izabeli), pri tome uništivši u Izraelu na stotine idola paganskog boga Bala. Bežeci od gneva i kazne kraljice Izabele, on odlazi na brdo Horeb (Horiv) na Sinaju i tako postaje jedina ličnost pomenuta u Bibliji koja se vratila na mesto gde je Mojsije, nekoliko vekova pre, primio Deset božijih zapovedi, pravne i verske postulante i temelje jevrejske vere.

Mesto njegovog poštovanja kod Jevreja ogleda se i u njegovoj ulozi u nekoliko jevrejskih praznika: u obrednom obrezanju (Brit mila) muške dece (Elijahova stolica); u Seder večeri za praznik Pesah (Peta čaša za vino za Elijahu); u ceremoniji Havdala na Šabat, u završnoj molitvenoj pesmi himni (pesmi hvale); te u moći njegovog čudesnog „prenošenja na nebo“, otkud mu u jevrejskoj (i hrišćanskoj) tradiciji i ime „Andeo zaveta“.

Osnovni motiv vrednovanja u islamu ovog jevrejskog i izraelskog sveštenika i proroka, je zbog njegovog jasno iskazanog stava i direktnog delovanja protiv idolatrije, odnosno verovanja u idle. Pošto je i sam Muhamed imao “problem” sa veoma prihvaćenim i rasprostranjenim verovanjem Arapa u idle, jedan ovakav prorok koji se tako jasno suprotstavio idolopoklonstvu, svakako je bio veoma zahvalan i potreban kao primer i uzor novoj veri za naglašavanje potrebe napuštanja takvog verovanja i obračuna sa njegovim sledbenicima.

Jozef (arapski Jusuf)

Jedanaesti od 12 Jakovljevih sinova, a prvi Rahelin sin zauzima značajno mesto u jevrejskoj nacionalnoj tradiciji, pre svega kao svetovni lik, a ne nužno verski, zbog svoje uloge koju je imao u spasavanju Jevreja koji su zbog suše i gladi, iz Kanana (Izraela, Palestine) prešli u Egipat.

Prema jevrejskoj biblijskoj tradiciji i verovanju, Jozefove kosti su, po izlasku Jevreja iz egipatskog ropstva, prenete i sahranjene u Šekemu (Knjiga Izlaska; 13:19) kod brda Ebal, blizu današnjeg grada Nabulusa na Zapadnoj obali. To je ono isto, Jevrejima sveto mesto, na kome je položen i čuvani Zavetni kovčeg i Deset božijih zapovedi, pre izgradnje jevrejskog Hrama u Jerusalemu. Mesto Jozefovog groba je tako postalo mesto poštovanja vekovima od strane Jevreja i Samarićana, a posle i hrišćana i muslimana.

Jozef (arapski Jusuf) kao prorok je spomenut u Kur'antu 27 puta, u 3 poglavlja. Čak i jedno celo poglavlje (sura) Kur'ana nosi ime po njemu. To je 12-to poglavlje.

Poseban naglasak i značaj Jozefa (Jusufa) u Kur'antu je dat njegovoj sposobnosti tumačenja snova. U svim tim pominjanjima njega, uključeni su skoro svi detalji i priče o njemu, a koji su dati i u Bibliji (izdaja od strane njegove braće, zatočeništvo u Egiptu, tumačenje snova, Božija pomoć, ponovno povezivanje sa porodicom). Što se tice samo mesta gde je sahranjen Jozef (Jusuf) Kur'an to ne pominje. Ali ipak islamska tradicija prihvata biblijsko verovanje da je on sahranjen u Šekemu (današnji Nabulus). Istina, ne osporavajući direktno ovu okolnost, šta više i pominjući je, u islamu ipak postoje i verovanja da je on sahranjen u jednoj drugoj grobnici, u Hebronu na mestu koje se zove "Jusuf Kalah" ("Dvorac Jozefov"), neposredno u blizini pećine Makpela – "Grobnice Patrijarha".

Osim u Kur'antu, ovaj jevrejski prorok - Jozef (Jusuf) je pomenut i u hadiskoj kolekciji Sahih al Buhari, u volumenu 4, knjizi 55, u naraciji broj 593, Abu Huraira (603.- 681.g.), gde kaže: "Neki ljudi pitali su Poslanika (Muhameda, o.a.): "Ko je najčasniji među ljudima". On je odgovorio: "Najčasniji među njima je onaj koji ima najviše strahopoštovanja prema Allahu (Bogu, o.a.)". A oni rekoše: "O Allahov Poslanice. Mi ne pitamo za to". A on reče: Onda najčasniji čovek je Jozef, Allahov poslanik, sin Allahovog Poslanika (Jakova, Jakuba, o.a.), sin Allahovog Halila (prijatelja, o.a.)"...".

Zanimljivo je pomenuti da se u vezi sa Jozefom (Jusufom), muslimanskoj tradiciji posebno svidela biblijska prica o Jozefu i (neimenovanoj) ženi faraonovog dvoranina i zapovednika straže, Potifara (Knjiga Postanka; 39:6-20).

Tako je ta, pre svega biblijska, a potom preuzeta priča i u Kur'antu, postala popularan subjekat posebno u perzijskoj literaturi, pod naslovom "Jusuf i

Zulaika". Iako se ni u Bibliji ni u Kur'antu ne navodi njeno ime, već se samo govori o njoj kao ženi faraonova službenika Potifara, perzijska islamska tradicija je pominje imenom Zuleika.

Zaharije (arapski Zakarije)

Zaharije je bio jevrejski sveštenik od roda Aronova (brata Mojsijeva, takođe sveštenika). Za vreme vladavine judejskog jevrejskog kralja Heroda Velikog (40.- 4.g. p.n.e.) on je bio Prvosveštenik u jerusalimskom Hramu. Njegova žena je bila Eliševa (na hebrejskom "Moj je Bog položio zakletvu – Elizabeta na latinskom, Jelisaveta na srpskom), rođaka Mirjamina (latinski Marijina), majke Isusove (hebrejski Jošuine).

Ono po čemu je Zaharije (i njegova žena Eliševa- Elizabeta-Jelisaveta) posebno poznat je činjenica da je on otac Johanana – Jovana Krstitelja (Baptiste), jevrejskog asketskog propovednika iz 1. veka (kojeg kasnije hrišćanstvo slavi kao sveca i mučenika).

Johanan – Jovan Krstitelj (arapski Jahja)

Jovan Krstitelj (srpski Jovan, hrvatski Ivan, engleski Džon) je sin jevrejskog sveštenika i Prvosveštenika jevrejskog Hrama u Jerusalemu – Zaharija. Njegovo hebrejsko ime Johanan znaci "Jahve (jevrejski Bog) je milostiv". Bio je jevrejski asketski putujući propovednik i isposnik. Bio je vršnjak Isusa Hrista (hebrejski Jošue). Zbog svog isposničkog, mučeničkog, bogobojažljivog života, te pozivanja ljudi na pokajanje radi oprosta greha, uživao je veliki ugled među Jevrejima. Ono po

čemu je posebno postao poznat je njegovo vršenje obrednog kupanja koje je bilo ritualni cin očišćenja kako duše tako i tela, potapanjem u reku Jordan, u očekivanju dolaska Carstva nebeskog. Posebno je bitan trenutak njegovog obrednog kupanja (potapanja u reku Jordan) i samoga Isusa Hrista u njegovoj 30-toj godini života. Smatra se da je upravo on učinio najveći uticaj na Isusa da uvede u hrišćanstvo čin obrednog krštenja, potapanjem svojih sledbenika u reku Jordan, kao i čin posta, kao bogopoklonički čin. Pod nesumnjivo njegovim uticajem, razvila se ranohrišćanska doktrina, običaji i rituali koje je prihvatio i sam Isus Hrist, iako je u početku bio samo njegov sledbenik.

Prema Bibliji (Novi zavet, Jevanđelje po Marku; 6: 14-29) jevrejski judejski kralj Herod je dao da ga se ubije odsecanjem glave, po nagovoru Salome (hebrejski Šlomit, 14.- 62/71.g.), kćerke njegovog brata, jer je Johanan (Jovan) otvoreno govorio i kritikovao udaju njene majke Herodijade (15.g.p.n.e.- 39.g.) za kralja Heroda, brata njenog prvog, tada još živog muža Filipa (4.g.p.n.e.- 34.g.). Ovu informaciju nam daje i poznati rimske istoričar (jevrejskog porekla) Jozef Flavije (37.- 100.g.) u svom kapitalnom delu "Jevrejske starine" (knjiga 18, poglavljje 5, strana 2).

Johanan – Jovan Krstitelj ima izuzetno značajno mesto i u hrišćanskom verovanju.

U islamu se Johanan – Jovan Krstitelj naziva arapskim izgovorom ovog jevrejskog imena - Jahja. Kur'an, kao najznačajnija sveta knjiga islama, pominje ga 5 puta, u 3 poglavlja. U islamu Johanan-Jovan (Jahja), zbog svoje izrazite pobožnosti, vere i posvećenosti Bogu, kao i pozivanja ljudi da ispravno slede Božiji put, uživa mesto proroka. Prema muslimanskom verovanju on je svedok Božijih poruka i reči i prorok koji je najavio dolazak Isusa Hrista. Takođe prema arapskom muslimanskom istoričaru i biografu Muhamedu, Ibn Isaku (umro 761. ili 767.g.) u njegovoj zbirci usmenih predanja o životu Muhameda pod naslovom „Život božijeg Poslanika“ (u originalu „Kitab Siratu Rasulu I-Allah“), u poglavljju „Miradž“, on govorи о Muhamedovom snu o uznesenju u „sedam nebesa“ (raj), gde je, kako Ibn Isak kaže, Muhamed „u drugom nebu sreo Jahju (Johanana, Jovana, zajedno sa Isusom Hristom, o.a.) pre nego što ga je anđeo Džibril (Gabrijel, o.a.) uzneo u treće nebo“.

Interesantno i važno je pomenuti da Kur'an direktno prenosi informacije iz Biblije vezano za Johanana-Jovana (Jahju) "da je on sin Zaharijev", kao i pominjanje podatka o Zaharijevoj sumnji u mogućnost da on i žena mu Eliševa (Jelisaveta, Elizabeta), oboje stari, mogu dobiti dete. Biblija to pominje u Jevanđelju po Luki; 1:18-19: "Tada Zaharije reče anđelu: Po čemu će ja to spoznati? Ja sam star, a žena mi je u poodmakloj dobi (nerotkinja, o.a.). Anđeo mu odgovori: Ja sam Gabrijel, koji стоји pred Bogom, i poslat sam da s tobom govorim i da ti (u ime Boga, o.a.) donesem ovu radosnu vijest".

Unutar muslimanske tradicije postoji i verovanje da je odrubljena glava Johanana – Jovana Krstitelja (Jahje) u grobnici (turbetu) u umajidskoj "Velikoj džamiji" u Damasku (Sirija).

Važno je još pomenuti da je Johanan – Jovan Krstitelj veoma poštovan i u islamskom misticizmu,

to jest sufizmu, pre svega zbog njegovih opisa u Kur'antu kao duhovno čistog i dobrog, Bogu istinski posvećenog propovednika i u to ime i isposnika. Sledbenici sufizma posebno naglašavaju Kur'ansko pominjanje da on poseduje "od Boga dobijeni dar mudrosti" koju je stekao u mladosti, kao i njegovo poređenje u Kur'antu sa Isusom Hristom (hebrejski Jošuom, arapski Isom).

Eliša (arapski El'jesea)

Elišu je za svog naslednika, kao svog pomoćnika i učenika, izabrao njegov prethodnik, jevrejski prorok Elijah (Elijas, srpski Ilija). Ime ovog jevrejskog proroka iz 9. veka p.n.e. na hebrejskom jeziku znaci „Moj Bog je spasenje“. Na srpskom se njegovo ime izgovara Jelisije ili Jelisej. Prema Bibliji, prorokovao je u Izraelu 60 godina, od 892. do 832.g.p.n.e.

Delovao je i verski i politički za vreme četiri izraelska kralja; Jorama, Juja (kojeg je i pomazao za kralja), Joahaza i Joasa. Prema Bibliji i jevrejskom verovanju poznat je i po svojim čudesima (razdvajaju reke Jordan, pretvaranju gorke vode iz Jerihonu u pitku, umnožavanju ulja, vaskrsnućem umrlog dečaka, hranjenjem 100 ljudi sa 20 vekni hleba, isceljivanju bolesnih, kažnjavanju zlih bolešću, oslepljivanjem protivničke vojske (sirijske), predskazivanjem, itd.).

Ovaj jevrejski prorok, Eliša (arapski El'jesea), se u Kur'antu pominje 2 puta u 2 poglavlja. Arapski istoričar, mufasir (komentator Kur'ana), muhadit (veliki poznavalac hadita) i kadi (islamski sudija i poznavalac islamskog prava) Ismail ibn Katir (1301.- 1373.g.), u svom radu „Kasas al-Anbija“ („Priče o prorocima“) prati njegovo rodoslovje preko njegovog oca Šafata, koji se u islamskoj tradiciji naziva Ukhtub, sve do Arona (arapski Haruna). I ranije pomenuti indijski muslimanski učenjak Abdulah Jusuf Ali (1872.- 1953.g.) takođe u svom "Tafsiru" (klasičnoj sunitskoj egzegezi -tumačenju Kur'ana) pominje da je Eliša (El'jesea) prorokovao u vreme vladavine četiri izraelska kralja, ali kritikujući narod Izraela koji je "odbio da čuje njegove reci".

Jezekiel (arapski Zul-kifl)

Jezekiel (srpski Jezekilj) je bio jevrejski prorok iz 6. veka p.n.e. Centralni je lik u biblijskoj knjizi jevrejskog Starog zaveta, u

„Knjizi proroka Jezekije“, a po jevrejskom i hrišćanskom verovanju, čak je i autor te knjige. Ono što je bitno u njoj je njegovo proročanstvo o uništenju jevrejskoga Hrama u Jerusalemu, ali i proročanstvo obnove i podizanja Trećeg Hrama.

Prorokovao je za vreme judejskih kraljeva Joakima (609.- 598.g.p.n.e.) i Joahina (598.- 597.g.p.n.e.), zajedno sa kojim je 597.g.p.n.e., u 25-oj godini svog života, i sa 10.000 vojnika, zanatlija, majstora i sveštenika, u tzv. „drugoj deportaciji“ Jevreja, odveden je u Vavilon u ropstvo. Veruje se da je prorokovao 22 godine, bar do 570.g. p.n.e., ali tačna godina njegove smrti je nepoznata.

U Kur'antu se Jezekiel (arapski Zul-kifl), pominje 2 puta u 2 poglavlja (sure). U stvari lik ovog proroka koji se pominje u Kur'antu imenom Zul-kifl se, i u muslimanskoj tradiciji i verovanju i u naučnim krugovima poistovećuje sa jevrejskim prorokom Jezekielom. Nemačko-danski kartograf i istraživač Karsten Neibur (1733.- 1815.g.) u svom radu „Putopis iz Arabije i drugih susednih zemalja“ (1778.g., strane 264-266), zapisao je da je posetio mesto u Iraku koje nosi ime Al-Kifl, gde se nalazi grobnica za koju Jevreji veruju da je grobnica proroka Jezekiela, te je oni hodočaste. Na unutrašnjim zidovima i kupoli te grobnice se nalaze ispisi na hebrejskom jeziku, i srednjovekovni islamski cvetni motivi.

Za vreme vlasti iračkog predsednika Sadama Huseina, ovo grobno mesto je bilo pod zaštitom njegovog autoriteta. Posle njegovog svrgavanja, 2010. godine, lokalne vlasti su pod motom obnove i očuvanja ovog grobnog mesta iskazale namjeru da grobnicu pretvore u džamiju, te da se jevrejski aspekti grobnice ispoljeni i kroz hebrejske natpise u njoj, izbrišu i zamene arapskim natpisima i islamskim simbolima. Još uvek nije jasno da li je do ove namere došlo, ili su zagovornici ove inicijative, pod pritiskom SAD-a i Engleske, bar privremeno odustali od ove namere.

Muslimani veruju da ova grobnica pripada osobi po imenu Zul-kifl. Na arapskom jeziku zul-kifl znači „jedan u duplome“ ili „dvojnost“. To prilično odgovara ulozi koju je jevrejski prorok Jezekiel ostvarivao u vreme kada su Jevreji bili u izgnanstvu u Vavilonu, i kada je on svojom ulogom predstavljao i duhovno-verskog vođu, ali i personifikaciju političkog i nacionalnog vođe u vreme kada je jevrejska država bila uništena. U svakom slučaju i muslimani ga poštuju kao proroka.

Jošua (grčko-latinski Isus Hrist, arapski Isa)

Jošua (Isus) je bio jevrejski putujući propovednik i rabin iz Nazareta. Rođen je oko 5.g. p.n.e. u judejskom gradu Betlehemu, gradu porodice jevrejskog izraelskog kralja Davida. Samo njegovo hebrejsko ime Jehošua znači „Jahve (jevrejski Bog) spašava“ („Bog je pomoćnik“), dok dodatak njegovom imenu Hrist ili Hristos, predstavlja titulu koja dolazi od grčke reči „pomazanik“, što odgovara značenju hebrejske reči „Mesija“. Prema hrišćanskom Novom zavetu smatra se da je on sa svojim učenjem počeo u 30-toj godini svoga života, pošto ga je u reci Jordan krstio njegov rođak po majci, Johanan Jovan Krstitelj.

Četiri hrišćanska novozavetna jevanđelja (biblijska Jevanđelja po Mateju, Marku, Luki i Jovanu) nam daju najviše informacija o Isusu (Jošui). Iz informacija koje o njemu dobivamo iz Biblije, nesporna je okolnost jevrejske pobožnosti njegovih roditelja, majke Mirjam (latinski Marije) i njenog muža Jozefa (srpski Josifa) koji sa njim pohode jevrejski Hram u vreme jevrejskog praznika Pesah (Novi zavet, Jevanđelje po Luki; 2:41-52).

Okolnost „kraljevskog porekla“ Isusa od loze jevrejskog izraelskog kralja Davida, pomenuta je na više mesta u Bibliji, Novom Zavetu.

Iako je za njegova života, njegova služba i učenje bilo usredsređeno na njegove najodanije sledbenike koji su bili samo Jevreji (osim Luke, što se vidi i u njegovoj izjavi „Ja sam poslat samo ka izgubljenim ovcama doma Izraelova“ /Jevanđelje po Mateju; 15:24/), Isusovo učenje će se sve više širiti i među nejevrejske narode. Tako će on, kao vođa religioznog pokreta unutar judaizma, još za svog života, a posebno posle njegova ubistva i vaskrsnuća, postati temeljni, suštinski i najcjenjeniji lik hrišćanstva i hrišćanskog verovanja.

Judaizam odbacuje verovanje da je Isus (Jošua) Božiji sin, mesija, pa čak i prorok.

U Kur'antu Isus (arapski Isa) se pominje 29 puta u 14 poglavlja. Smatra se božijim poslanikom, prorokom i mesijom, koji je govorio i učio ljudi o prihvatanju i verovanju

u samo jednog Boga, i koji je donosio objavu o takvoj božijoj veri. Prateći opise i karakteristike Isusa (Isaa) iz Biblije, i Kur'an kazuje da ga je rodila devica Merjema (hebrejski Mirjam, latinski Marija), da je izvodio različita čuda po dopuštenju Božjem (oživljavao mrtve), te da ga je Bog poslao deci Izraela sa novom knjigom objave – Indžilom (Jevandeljima). Takođe, islamsko učenje smatra da je Isus (Isa) predvideo dolazak Muhameda.

Ono u čemu se islamsko verovanje ne slaže sa hrišćanskim u vezi Isusa (Isaa) jeste da islam ne smatra da je on bio ubijen niti razapet na krst i vaskrsao, već smatra da je "živ uznesen u nebo", te da će se on Sudnjeg dana vratiti na zemlju da "uspostavi pravdu i pobedi islamskog antihrista – Dedžala, koji ce se pojavit pred kraj vremena, predstavljajući izopačenu verziju duhovnosti, zavodeći ljudski rod u konačnu i kobnu iluziju".

Takođe islamsko učenje (kao i jevrejsko) u potpunosti odbacuje ideju o njegovoj "božanstvenosti", odnosno o Isusu (Isi) kao "Isusu Bogu ili Božjem sinu". To se čak jasno i negira, pa tako u Kur'antu (5. poglavje, 19. ajet) i piše:

"Sigurno su zanijekali (istinu, – "Bezbožni su oni koji govore", o.a.) oni koji su rekli: "Zaista je Bog Mesih (Isus-Isa, o.a.), sin Merjemin!" Reci: "Pa tko može spriječiti Boga ako hoće da uništi Mesiha, sina Merjemina, njegovu majku i sve koji se nalaze na zemlji?".

Ezra (arapski Uzeir)

Značaj ovog jevrejskog sveštenika i pisara ogleda se već i u tome da je u Bibliji njegovoj ličnosti i njegovoj posvećenosti strogom pridržavanju jevrejskih verskih zakona Tore, posvećena cela jedna knjiga koja i nosi naziv Knjiga o Ezri. Prepostavlja se da njegovo ime dolazi od skraćenog imena Azarijah, što na hebrejskom jeziku znaci „Bog pomaže“. Od strane perzijskog kralja Artekserkса I (465- 424.g.p.n.e.) poslat je kao predvodnik grupe Jevreja, bivših robova u Vavilonu, da obnovi jevrejski verski život u Judeji i Jerusalemu. To se desilo oko 459.g.p.n.e. Smelost, predanost i doslednost kojom je on to činio učiniće ga jednom od najpoštovanijih figura u judaizmu. Ulogu sveštenika, Velikog sveštenika i pisara obavljao je od 480. do 440.g.p.n.e.

U Kur'antu se Ezra (arapski Uzeir) pominje u 9-om poglavju (suri), 31. ajet, kao neko ko je cenjen medu Jevrejima kao „sin Božiji“, naglašavajući time značaj koji je on imao u jevrejskoj istoriji i verovanju. Iako u Kur'antu nije direktno pomenut kao prorok, od

strane većeg broja muslimanskih učenjaka se smatra jednim od njih.

Prema rimskom istoričaru (jevrejskog porekla) Jozefu Flaviju (37.- 100.g.) Ezra je sahranjen u Jerusalemu. Ali negde oko 1050. godine, na zapadnoj obali reke Tigar u blizini današnjeg grada Basre u Iraku, je navodno otkriveno njegovo grobno mesto. To verovanje se ustalilo medu lokalnim stanovništvom pa je dobilo i ime "Al Uzairova grobnica", te postaje mestom hodočašća lokalnih Jevreja i Muslimana.

Posle masovnog proterivanja i iseljavanja Jevreja iz Iraka (1951/52. godine), i uz danas uočljivu prisutnost jevrejskih simbola i natpisa na zidovima na hebrejskom jeziku (slika levo), kompleks je pretvoren u šiitsku muslimansku grobnicu, kojoj pohode samo lokalni Arapi šiiti južnog Iraka.

Samuel (arapski Samaval)

Značajan je jevrejski vođa, poslednji iz kategorije sudaca, a prvi od velikih proroka koji su počeli proricati unutar Zemlje Izraela. Pomazao je prva dva kralja izraelskog kraljevstva - Saula i Davida. Majka mu je bila Hana, a otac Elkahan. U Bibliji su mu posvećene dve knjige: Prva i Druga Knjiga o Samuelu. Njegovo ime u slobodnom prevodu sa hebrejskog znaci "Bog čuje", što u mnogome odražava i njegovu veliku pobožnost.

U Kur'antu Samuel (arapski Samaval) je pomenut posredno u jednom poglavju (2: ajet 247. "Reče im njihov poslanik"), u kontekstu pomazanja prvog izraelskog kralja – Saula.

Za kraj predstavljanja proroka u islamu, važno je pomenuti da, osim u samom Kur'antu, priče o prorocima u islamskom učenju se susreću i u tako zvanim „Izraelitima“, jevrejskim predanjima i porukama koje su Arapi tako nazivali, a koje su ušle u muslimsku literaturu i sadržaje hadisa kao misli i poruke koje vode poreklo iz jevrejsko-hrišćanske tradicije, i koje je Prorok Muhamed citirao. „Izraelite“ su uglavnom nebiblijска objašnjenja priča i tradicija (na hebrejskom se nazivaju Midrašim, zbirno ime za klasičnu rabinsku egzegetsku literaturu) koje daju dopunske informacije ili tumačenja o događajima ili

pojedincima, zatim iz hebrejskih propisa, pravila i drugih svetih knjiga (ali ne iz Biblije).

Aron Albahari je već više godina prisutan sa svojim radovima, istorijskog, hroničarskog, a i savremenim temama i događajima vezanim za jevrejske zajednice u bivšoj Jugoslaviji i svetu. Na kraju nam je rekao: „Želja mi je da jednom, kada kompletiram sve ono o čemu planiram i želim da pišem, a to je još jedno 5 - 6 tema, da bar one obimnije, objavim i u formi neke knjige, skripta, brošure ili tako što!“, zaključio je Albahari.

Rad Arona Albaharija "Izrael zemlja Aparhejda - Da li !?!" je uz razumijevanje g. Roberta Sabadoša i finansijsku pomoć JOINT-a (JDC), preveden i na engleski jezik. Ovaj rad možete pogledati na sajtu: (<http://www.jevreisketeme.in.rs/jevrejske-teme-pdf/ARABS%20IN%20ISRAEL.pdf>)

O Našem Drugu Lunji

Istinita priča, piše Olivera Ruth Mirković

Zvali smo ga Lunja.

Zvali smo ga tako, po sivom psu iz Diznijevog filma, o Lunji i Mazi.

U jednoj sceni filma, Lunja se propinje na zadnje šape a prednjim mase po vazduhu, te se tako brani od napadača, drugih pasa.

Tako se naš drug Lunja, branio od nas dece, kada smo ga dirali, da ga izazovemo da se smešno brani od nas, mašući šakama po vazduhu. Tako smo se zabavljali.

Bio je nežniji od svih nas, čist, delikatan, uštirkan, očešljан, lep, kao upisan.

Pomalo buljave plave oči, plava talasasta kosa, i prednji zubi malo izbačeni, kao u zeke, sto mu je davalo ljubak i sladak osmeh.

Ponekad bi prelazio jezikom preko prednjih zuba, kao da hoće da ih malo ugura unutra. Stalno se smeškao, i bio dobre volje, bez obzira na naša česta dečija zadirkivanja.

Govorio je engleski. Dobro. Bolje od svih nas. Dopisivao se sa stranim političarima, čitao ozbiljne knjige za odrasle, Kapital, a bio skroman i stidljiv na šarmantan na neupadljiv način.

Crtao je fantastične karikature. Daleko iznad svog uzrasta.

Bio je sin jedinac. Oba roditelja su mu bili Jevreji.

Otac mu je bio naočit, visok, dostojanstven, oficir JNA. Ljubazan sa svakim, pun poštovanja prema sinu i nama, njegovim drugovima.

Išli smo zajedno na privatne časove Engleskog jezika, u Dom Kulture, "Božidar Adžija" u Beogradu.

Mene je dovodila moja mama, a njega tata, i čekali su nas zajedno sat vremena da nas vode kući posle časa. Provodili su sat vremena zajedno.

Moja jevrejska mama i njegov jevrejski tata. Vidno su uživali u tim sastancima čekanja. Moja mama se često smejal.

Razgovarali su tako prisno, čisto intimno.

A ja sam maštala, kako bi bilo lepo da je on i moj tata, umesto onog mog uvek namrštenog srpskog tate sa njegovom grubom ljubavi.

Lunjina mama, je patila od Bazadove bolesti, u poodmaklom stadijumu, sa očima zastrašujuće iskolačenim napolje, što je nas, decu, plašilo da je pogledamo pravo u lice. Išli smo na njegove rođendane, to je bila čast, za onoga koga pozove.

Tu smo sretali njegovu mamu, i tatu zajedno. Od mame smo skrivali oci da nam se pogledi ne sretnu, plašili smo se njenog izgleda.

A toliko se trudila da nas ugosti..

Tata je bio uzdržan, ali vidno zadovoljan, i pun ljubavi prema sinu jedincu, pa i nama, nekolicini drugova sto smo redovno dolazili na lunjin rođendan. Tata je govorio malo čudno, mislim da je imao Hrvatski naglasak.

U razredu nas je bilo petoro iz jevrejskih porodica, što je bilo neverovatno da smo se slučajno našli zajedno u jednoj učionici. To je bio 0.1% Jevreja u Jugoslaviji, u jednoj učionici.

Tada nam to nije ništa značilo, ali našim roditeljima jeste, to sam kasnije shvatila.

Troje nas je stanovalo u istoj ulici. Išli smo zajedno u školu, svako jutro. Bili smo nerazdvojni. Svi odlični đaci.

Lunja je stanovao par blokova dalje od nas.

Bio je bio izuzetno lepo vaspitan, osećajan, sav nekako nežan, bez trunque agresije. Voleli smo ga na neki čudan zaštitnički način iako smo ga često zadirkivali što je takav, drugačiji.

Bio je tako lepo obučen, čist, nikakvo komunističko oficirsko vaspitanje nije se naziralo.

Primer za ugled i potajna nada naših majki da nas jednog dana jedan takav ili baš on, lepo vaspitani Jevrejski momak izabere, za ženu...

Dok sam juče razgovarala sa jednom "devojčicom" od nas petoro iz razreda, osvežila mi je pamćenje i podsetila me na događaj iz tog vremena, kada je nastavnica likovnog prozvala troje s jevrejskim prezimenom, koje je pročitala u dnevniku, da bi svima rekla da je i ona Jevrejka. Setila sam se događaja.

Tom prilikom je naš drugar Lunja strašno pocrveneo od vrata do čela. Nisam znala šta, zašto. Bilo mi je samo čudno, pa smo ga opet zadirkivali. Onako plav, često bi se zacrvneo.

O jevrejstvu nismo nikada razgovarali među sobom. Ja sam otkrila da sam Jevrejka negde oko dvanaeste godine i odmah počela da idem u klub i na letovanja.

Lunja nam se nikada nije pridružio.

Elem, u gimnaziji smo se razdvojili.

On je otišao sa drugo dvoje u elitnu XIV beogradsku Gimnaziju a ja u lokalnu XI.

Onda su došle studije i Lunja je nastavio da briljira .

Na jednom rođendanu, mnogo kasnije, kod zajedničkog druga, iz bivšeg razreda, smo se ponovo sreli.

Sada smo već svi bili na studijama.

Dugo ga nisam videla.

Promenio se, izgledao kao mladi grčki Bog.

Visok, poduže plave kose u crnom dugom kaputu. Ličio mi je na Betovena.

Bože kako je bio lep. Nisam mogla da verujem da je to on.

Igrali smo celo veče.

Bila je zima. Izašli smo napolje na sneg. Ne znam šta je bilo, kao da je hteo da me poljubi. I ja sam mu lupila šamar.

On mi ga je uzvratio, To je bilo apsolutno nezamislivo. On fini mali Lunja usudio se na tako nešto odvažno i hrabro, nedžentlmenski. Promenio se, definitivno.

Od tada ga opet dugo , dugo, nisam videla.

Potom je otišao u Nemačku, na post diplomske.

Znala sam šta radi i kako je, od zajedničkog druga, koji je često putovao u Frankfurt i sretao se sa njim.

Pričao nam je da se sa Lunjom nešto dešava, i da i dalje crta karikature Tita, a ispod komentare: Tita Boli Kita.

A mi smo se plašili da ga i u dalekoj Nemačkoj neko ne prijavi i uhapsi.

Bio je uspešan na studijama, nadprosečan u svemu.

Ne znam kada je počela njegova metamorfoza u drugu, nama, starim drugarima nepoznatu ličnost. Ili to nije bila nikakva metamorfoza.

Sve što smo čitali, slušali i saznavali o njemu, bilo je nezamislivo, neprihvatljivo, stravično.

Njegove ideje, filozofske rasprave, politički stavovi bili su zastrašujući.

Došao je na čelo jedne strašne političke partije, koja je imala antisemitske, antiljudske stavove.

Znam da sam plakala od razočarenja, straha, besa, nemoći.

Nije mi bilo jasno zašto tako ruži sve i Jevreje i Srbe, tako strašno, mučki, okrutno, neistinito.

Htela sam da kao što je Gerda Kaju, suzama, u bajci o Snežnoj Kraljici, otopila

njegovo zaledeno srce, da se nešto desi, da nam se vrti naš Lunja.

Mazohistički sam čitala njegove članke i plakala.

Ponekad otvorim Youtube, gledam intervju sa njim, čitam njegove članke, sada, obično samo do pola, I plačem, svaki put plačem.

Gledam ga i prepoznajem neke crte njegovog lica. Još uvek oblizuje prednje zube. Lepota je nestala, izgleda grozno, teško, podbulo.

Nekada pomislim zašto to? Odakle ta mržnja, prema rodu svome?

Da li i mene mrzi?

Da li smo ga mnogo zadirkivali kad je bio mali, ili što je jevrejski tata izgubio svoju prvu porodicu u Holokaustu, ili što mu je mama bila bolesna od Bazadove...?

Tražim objašnjenje, opravdanje za to što mu se desilo, tako stravično, nepredvidivo, strašno, nezdravo, tužno.

Nepravda je to što se njemu desilo, da se ovako promeni, u nesrećnog ogorčenog čoveka.

S vremena na vreme pojavi se njegovo ime, članak, izjava.

Ne mogu da napišem reč koja opisuje njegove stavove i politička zastupanja.

Ne mogu da spojim tu reč sa našim drugom.

I onda ja opet ispočetka tražim razlog, opravdanje nadu, za povratak.

Tuga me obuzima.

Možda će, jednoga dana, Lunja da pronađe porodicu, koja će da ga prihvati posle svih stradanja I samoča, da ga voli i ispuni ljubavlju kojom je nekada zračio.

Nije važno šta zastupa, da li je u pravu što mrzi Jevreje i Srbe, ili ne, ali on Mrzi, Mrzi strašno razorno, govori reči mržnje i uništenja, i baš me briga koga, mrzi.

Taj lepi uredni, nasmejani dečak živi u Mržnji.

Nije on to zaslužio.

Znam, pouzdano znam.

Nije on kriv, Znam, pouzdano znam. I znam da će jednog da se prene i nastavi da crta smešne, Titove karikature, i piše neke druge lude filozofske tekstove, sto ce svi da razumeju, i vole.

Sigurna sam da će jednoga dana da se prene, i probudi, i sve nas pozove na novi rođendan, osvešćenja i pokajanja i da će da prihvati svoje poreklo, svoj narod i zavoli sebe, kao što smo nekada mi deca, iz četvrtog tri njega voleli.

A opet ,ponekada mi je žao sto mu nisam opalila, jaču šamarčinu, ili bar još jednu.

Brana protiv zaborava
65 godina Kefalosa - broda nade

NISIM MANDIL

Kefalos

Čitaj pažljivo polako
Našeg je života priča
Sebe može naći svako
Tad devojke il mladića

Pesmi našoj dragi moji
Šesetpet se leta broji
Od dolaska lađe one
Pesma pokoljenju mome

Pesma nadi što se budi
Posle rata teških dana
Grupi preživelih ljudi
Holokousta sa Balkana

Grupi zemlju što ostavi
Život, svet koji smo znali
Dedin grob spomenik stari
Sve što ljudski život pravi

Posle tolkih pokolenja
Pogroma i poniženja
Jevrejski se narod vraća
Svetoj zemlji zidu plača

Ako tebe zaboravim
Sveti grade Jerusalim
Desnu ruku mi osuši
Zakletva Bogu i duši

Tu stvaramo porodice
Naša !!! zemlja raste s nama
Ovde seme naše niče
Kraj galuta kraj lutanja

Priča moga pokolenja
Žrtva logora haosa
Prica našega vremena
Naša ...dece Kefalosa

Šesetpet se leta slavi
Zemlji našega ponosa
mali Možda ??? tome deo
Onoj grupi s Kefalosa

Ova pesma posvećena
Očevima i majkama
Drugovima ...kojih nema
S naše prošlosti s Balkana